

СЪДЪРЖАНИЕ

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО	3
ИДЕЯТА ЗА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО	3
ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО НА БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	
НОВИ ХОРИЗОНТИ ПРЕД НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ	5
ЕВРОПА НА ЗНАНИЕТО И ИНОВАЦИИТЕ – ЕДИНСТВЕНИЯТ ВЪЗМОЖЕН ПЪТ	8
МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА	
ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	11
СИСТЕМИТЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА – СТРУКТУРИ,	
ПРОЦЕС НА ОБУЧЕНИЕ И ОЦЕНЯВАНЕ	11
ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА УЧИЛИЩАТА В ЕВРОПА	15
ЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ВСИЧКИ	18
ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В	
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА	22
ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ НА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА	22
ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ –	
ВАЖЕН ПРИОРИТЕТ ОТ ПРОГРАМАТА “СЪТРУДНИЧЕСТВО” НА	
СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА	25
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА И	
ИНОВАЦИИТЕ В СТРАНАТА И ЧУЖБИНА	26
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ	26
ДОБРИ ПРАКТИКИ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕС ЗА СТИМУЛИРАНЕ	
РАСТЕЖА НА ИКОНОМИКАТА И ЗАЕТОСТТА	30
НАУКА И ИНДУСТРИЯ	34
ИНОВАТИВНОТО РАЗВИТИЕ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ	
В ИРЛАНДИЯ	34
СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ	35
РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ В БЪЛГАРИЯ	35

(Продължава)

(Продължение)

ЦИФРИ И ФАКТИ	36
КИТАЙ – ВТОРИЯТ ПО ГОЛЕМИНА ИНВЕСТИТОР В НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В СВЕТА	36
БЮДЖЕТ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 1994 – 2013 Г.	36
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА В ОБЛАСТ “СЪТРУДНИЧЕСТВО”	37
ГОЛЕМИ ИНВЕСТИЦИИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В НОРВЕГИЯ	37
ПРОЯВИ, ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ	38
ПРОЕКТИ, ПРОГРАМИ, КОНКУРСИ	44

Бюлетин INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни и български източници

Редакционен съвет:
н. с. Ваня Грашкина, Олга Рачева,
Валя Славчева, Иванка Джанунова,
Юлия Дичева, Янка Панова,
Костадин Тонев, Милен Ангелов
Адрес: бул. “Д-р Г. М. Димитров” № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 55
e-mail: requests@nacid.bg.

Редактор: Соня Богданова

Стилов редактор и коректор:
Нели Колева

ISSN 1312-4730

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

ИДЕЯТА ЗА ЕВРОПЕЙСКОТО ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

На срещата на върха в Лисабон Европейският съюз (ЕС) си поставя като стратегическа цел за периода 2000-2010 г. да стане най-конкурентноспособната и динамична, основана на знанието икономика в света. В тази връзка Европейската комисия инициира проект за създаване на Европейско изследователско пространство (ЕИП).

Какво включва понятието "Европейско изследователско пространство"?

- Мрежа от европейски центрове за върхови изследвания и създаване на виртуални центрове с помощта на нови интерактивни комуникационни инструменти;
- Общи инициативи за подходящо финансиране на по-големи изследователски инфраструктури в Европа;
- По-добро съгласуване на изследователските дейности на национално и европейско ниво. Създаване на ефективни връзки между различните организации за научно и технологично сътрудничество в Европа;
- Целево прилагане на различни механизми за стимулиране на инвестиционната активност в областта на изследванията и иновациите, например чрез непряко подпомагане на изследванията (като регламентите на ЕС трябва да се спазват чрез държавните субсидии) и патентите или чрез венчурен капитал;
- Развитие на човешките ресурси и увеличаване на мобилността;
  - Засилване на мобилността на изследователите и разширяване на кариерните възможности в науката;
  - Увеличаване на участието и позициите на жените в изследванията;
- Стимулиране на интереса на младите

хора към научните изследвания и на избора им на професия, свързана с науката;

- Подобряване на вътрешноевропейското съгласуване в областта на изследванията на базата на най-добрите практики в трансфера на ноу-хау на регионално и местно ниво и валоризиране на приноса на регионите към европейските изследвания;

- Сближаване между научните, икономическите и изследователските кръгове от Западна и Източна Европа;

- Повишаване атрактивността на европейското изследователско пространство за изследователи от целия свят;

- Запазване на общите социални и етични ценности в научно-техническата област.

Способността на европейската изследователска общност да запази върховете си позиции във всички области на науката и технологиите зависи до голяма степен от наличието на модерни информационни инфраструктури и от възможността за достъп на изследователите до тях.

На срещата на ЕС в Барселона (15-16 март 2002 г.) правителствените ръководители на 15-те държави членки актуализират програмата за развитие на Европейското информационно общество. На 21-22 юни 2002 г., на заседание на Съвета на Европа в Севиля, е представен нов **План за действие за електронна Европа 2005**, чиито цели са разширяването на достъпа до мрежи с висок капацитет на действие и тяхното използване, както и на достъпа до интерактивни услуги за целия ЕС. Представени са услуги, които със своето съдържание и приложение са интересни и важни за потребителите – електронно правителство, елек-

тронно обучение, електронно здравеопазване и електронен бизнес. Планът стимулира разширяването на информационната инфраструктура.

През XXI век се очакват много по-интензивни действия в областта на изследванията и технологичното развитие (ИТР). За да се отговори на тези очаквания, е необходимо европейците да предприемат съвместни действия по посока на повишаване на ефективността на ИТР. В противен случай Европа е заплашена от загуба на растеж и конкурентноспособност в рамките на глобалната икономика. Така още повече ще се увеличи дистанцията между нея и водещите в технологично отношение страни.

Съществува опасност Европа да не може да осъществи прехода към основаната на знания икономика. От какво произтича тази алармираща опасност?

- Разходите за научни изследвания в Европа са само 1,8% от БВП (разликите между отделните страни са доста големи), докато в САЩ са 2,8%, а в Япония – 2,9%;

- Разликата между европейските и американските общи разходи за изследвания от публични и частни източници се е увеличила от 12 млрд. евро през 1992 г. на 60 млрд. евро през 1998 г., като се предвижда тя да продължи да нараства;

- През последните десет години в Европа се отбелязва дефицит в търговския баланс при високотехнологичните продукти от около 20 млрд. евро, като тенденцията е възходяща;

- По отношение на заетостта само 2,5% от заетите в частния сектор европейци се занимават с научни изследвания, а в Япония и в САЩ този дял е съответно 6% и 6,7%;

- Броят на европейските постдокторанти (Post Doc), работещи в САЩ, е двойно по-голям от броя на американците със същата научна степен в Европа. Петдесет процента от всички европейски студенти, които правят докторантура в САЩ, остават там по-дълго време или завинаги;

- Приносът на изследователския и технологичния сектор в растежа на икономика-

та се движи между 25% и 50%. Двата сектора допринасят не само за конкурентноспособността, но и за повишаването на качеството на живот на гражданите;

- Създаването на нови работни места в момента е вследствие на технологичния прогрес, а тези, които ще бъдат създадени в по-далечна перспектива – на изследователската дейност. Отрицателните въздействия на актуалните тенденции в областта на изследванията представляват опасност за развитието на трудовия пазар през следващите години.

Европа инвестира все по-малка част от своите ресурси за усъвършенстване на знанията, а науката губи своя имидж сред европейското население. Пропастта между науката и обществото все повече се задълбочава. Въпреки това 1/3 от световните научни постижения възникват в Европа, която е водеща сила в области като медицински изследвания и химия. Значителни успехи са постигнати и в секторите космически изследвания и телекомуникационна техника. Необходимо е този потенциал да се съхрани, да се развие и да се използва оптимално. Възниква въпросът как с една нова концепция за европейско изследователско пространство може да се постигне по-голяма динамичност.

Най-важният инструмент за постигане на целите на ЕИП и за стимулиране на международното сътрудничество е Седма рамкова програма (7РП) на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности.

Към настоящия момент европейските научни изследвания представляват съвкупност от изследователските дейности във всяка отделна страна на ЕС. Тези дейности са недостатъчно координирани, изследователските структури в отделните страни са консервативни и затворени в себе си, а законовите и административните рамки са твърде различни. Всичко това води до влошаване на публичните инвестиции в сектора на науката и до липсата на ефективност.

Премахването на съществуващите

пречки и унифицирането на европейското изследователско пространство са основни предпоставки за възраждането на научните изследвания в Европа. Старите гържави членки на ЕС и Европейската комисия трябва да дадат път на нов, по-динамичен модел. Необходима е по-голяма съгласуваност при прилагането на различни мерки, провеждани от гържавите членки по рамковата програма и по други инструменти. Неоспорима е нуждата от коопериране между отделните страни. Едва тогава ще бъде възможно да се постигне необходимата "критична маса" в най-важните сектори на научния прогрес, по-добре да се разпределят ресурсите и да се намалят отрицателните външни фактори, както и да се увеличи информираността на участниците.

Предстои създаването на европейски пазар за търсенето и предлагането на знания и технологии. За да може добре да се развива и функционира този пазар, трябва

да се дефинира действаща европейска изследователска политика.

Въпросите, които досега не са получили своето разрешение, трябва да се поставят отново на дневен ред. Така например отново се поставя въпросът дали е целесъобразно на европейско ниво да бъдат стартирани действия и програми "с променлива геометрия" и под каква форма да се провеждат те.

Необходимо е обстойно да се обсъди комплексът от въпроси "**dual-use**"-**Forschung** (изследвания с двоен ефект - както в обществения сектор, така и в областта на сигурността). Това се отнася и за най-успешните европейски изследователски направления като авиационна и космическа техника, нови материали и информационни и комуникационни технологии, където многобройните резултати от изследванията трябва да бъдат оптимално използвани и в двете области.

Източник:

<http://www.kowi.de/Rp/struktur/hintergrund/era/default.htm>

Ю. Дичева

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО НА БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КЪМ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ – НОВИ ХОРИЗОНТИ ПРЕД НАУЧНО- ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ

С присъединяването на Румъния и България към Европейския съюз (ЕС), Европа получи прираст не с богатство, а с идеи. Когато на 26.09.2006 г. Европейската комисия одобрява присъединяването на двете гържави към ЕС, реакциите в Европа са различни. Коментарите са по посока на имиграцията, структурните фондове, съдебната реформа и окончателното отпадане на желязната завеса. Тъй като проблемите, свързани с науката и научните изследвания, са транснационални по своя характер, това би могло да се отрази негативно върху обмена на знания между по-старите и най-новите гържави членки на ЕС.

Мобилността на трудещите се е приоритетна тема за разисквания в Европа. Много от гържавите са въвели ограничения за броя на румънските и българските граж-

дани, които могат да работят в тях след присъединяването на двете гържави на 1 януари 2007 г.

Всички направени допитвания показват, че разширяването на ЕС ще доведе, освен до повишаване на мобилността, и до промени в научната и технологичната политика на България и Румъния. Според Мирчеа Сбарна, съветник на Румъния по въпросите на научните изследвания и образованието в Брюксел, присъединяването на страната ще повиши интереса и доверието за включването на румънските партньори по проекти на Седма рамкова програма (7РП) и ще доведе до подобряване на качеството на партньорствата с тяхно участие. По мнение на българския изследовател д-р Веселина Рангелова, която работи в Съвместния изследователски център към Европейската

комисия (JRC), присъединяването на България към ЕС ще доведе до повишаване на българския интерес към научноизследователските програми на ЕС. Според г-р Рангелова, въпреки че България вече принадлежи към Европейското изследователско пространство, не всички български научни работници са запознати с възможностите, които предлага ЕС в областта на науката и изследванията. България очаква, че присъединяването ѝ ще улесни мобилността на учените в Европа и установяването на контакти с потенциални изследователски партньори.

Доктор Дан Даскалу, директор на румънския Национален институт по изследвания и технологично развитие в микротехнологиите, очаква членството на Румъния в ЕС да доведе до по-тясна връзка между изследванията в неговата страна и тези в ЕС. Според него Румъния не е достатъчно силна, за да разполага с критична маса във всички области, което налага сътрудничество в рамките на общи проекти.

Румъния и България вече са изминали дълъг път и са постигнали определени успехи. През 2004 г. Румъния стартира национална програма, която има за цел да подготви научната общност за възможностите, които предлага европейската интеграция и участието в 7РП. Финансирани са 2 052 проекта в четири категории: комплексни проекти за ИТР; човешки ресурси; участие в европейски и международни проекти; изследователска инфраструктура. През 2005 г. 11 работещи в чужбина докторанти са се завърнали да работят в румънски изследователски институти. Създадени са 18 технологични платформи, а 36% от наличния бюджет за изследователски цели е използван за ново оборудване.

От 2005 г. до 2006 г. бюджетът на Румъния за ИТР е увеличен с 80% (0,4% от БВП). Очаква се през 2007 г. този бюджет да се увеличи с още 52,5%. Според министър-председателя Калин Попеску Търчану това са добре инвестирани пари. В свое изказване на международно изложение през октомври 2006 г. в Букурещ, той подчертава, че след дълъг период на стагнация или дори

върщане назад, изследванията и иновациите в Румъния отново са във възход и вече са налице първите резултати от публично-частните партньорства.

В България е приет национален план за увеличаване на разходите за научни изследвания до 3% от БВП. През септември 2006 г. планът е актуализиран и вече обхваща мерки за изграждане на изследователски капацитет в университетите и за подготовка по 7РП. Г-жа Албена Вуцова от Министерството на образованието и науката, национален координатор за 6РП и 7РП, е получила положителна оценка за действията по този план от Европейската комисия. България е поискала международен одит на своя национален научен фонд. Високо са оценени добрите инициативи, като например програмата за стимулиране на младите учени и финансирането на български предложения за подпомагане на науката през 2005 г.

Положителни тенденции са напредъкът в изграждането на изследователски центрове в частния сектор в България и Румъния, както и увеличаването на броя на научните публикации и цитирания.

Голяма част от европейската научна общност е на мнение, че промените в двете държави са привлекателни за изследователите.

В България вече се наблюдава завръщане на българи, които са работили в чужбина. "Изтичането на мозъци" е достигнало своя връх между 1992 г. и 1995 г., но в момента на практика е спряло. Това се дължи на по-добрите условия, както и на "динамичната среда за добрите идеи", която предлага по-добри възможности.

Доктор Румен Николов, зам.-декан на факултета по математика и информатика в Софийския университет, обаче не е толкова убеден в добрите резултати. Той си пожелава "изтичането на мозъци" да премине в "циркуляция на мозъци". Неговите прогнози са, че разширяването на ЕС ще доведе до нова вълна от напускащи България изследователи, които ще предпочетат да работят в нови, по-модерни лаборатории и да използват по-добрите възможности, които

им предлагат другите държави. Тъй като в Европа има дефицит на около 1 млн. изследователи, д-р Николов счита, че България ще е една от държавите "гостащици на мозъци".

Участието на България и Румъния в изследователските рамкови програми на ЕС е факт още от 4РП (1994-1998 г.), но едва по време на 6РП те за първи път получават равни права и задължения с тези на държавите членки на ЕС. Техни изследователи имат право да бъдат ръководители на проекти и да създават консорциуми, състоящи се изцяло от партньори от новоприсъединилите се държави членки.

Така научните изследвания се превръщат в първата област, в която разширяването на ЕС става реалност. България и Румъния отбелязват най-големи успехи по програмите "Технологии на информационното общество (IST)" и "Устойчиво развитие, глобални промени и екосистеми". Въпреки това, тяхното участие все още е значително по-слабо от участието на другите държави членки на ЕС.

Досега екипи от Германия са участвали в 3 027 проекта, от Полша – в 1 055 проекта, следвани от Унгария (655) и Португалия (597). За сравнение България участва с 320, а Румъния - с 407 проекта.

Различните изследователи имат различни представи за това от какво се нуждае тяхната държава, за да се увеличи броят на тези проекти и да се подобри качеството на националните научни изследвания. Доктор Николов е на мнение, че субсидирането, особено на инфраструктурата, е добро решение на проблема. Необходимите промени в инфраструктурата биха могли да започнат с предоставяне на достъп до високоскоростен интернет за българските изследователски организации. Според д-р Рангелова по-важни са изграждането на компютърни мрежи и определянето на приоритетите. Доктор Даскалу също счита изграждането на компютърни мрежи за първостепенна

задача, както и по-тясното обвързване между изследователските приоритети на Румъния и тези на ЕС.

Доктор Димитру-Дорин Принариу, който е първият румънски космонавт, а сега директор на новосъздадения Румънски офис за наука и технологии (ROST) в Брюксел, е на мнение, че Румъния, за да постигне високи резултати и голям напредък в научните изследвания трябва да се интегрира в международната общност. По тази причина Румъния изпраща свои студенти в чужбина, за да получат там магистърска или докторска степен, като счита, че държавата разполага с добри експерти, но не и със специалисти по научен мениджмънт.

Въпреки съществуващите ограничения на мобилността, научните работници на България и Румъния очакват положителни резултати от членството на своите държави в ЕС. Остава въпросът дали изследователите от държавите членки на ЕС биха се възползвали от възможностите и ресурсите на румънските и българските научни изследвания.

Изследователите от Румъния и България ще донесат със себе си нови методи на работа и мислене. Те произлизат от една твърде динамична среда, но трябва бързо да се приспособят към новите условия в ЕС, които се характеризират с по-бавни темпове и с известна тромавост. Препоръка към българските изследователи е да бъдат по-иновативни. България има големи научни постижения в областите материалознание, слънчева енергия, горивни клетки и ядрена безопасност. Румъния е силна в областите информационни технологии, нанотехнологии, материалознание, както и авиационна и космическа техника. Тя обменя опит и с по-слабо развити страни като Молдова и Азербайджан.

Освен научни знания и умения, изследователите от България и Румъния ще донесат в ЕС и нова вълна оптимизъм.

Източник:

http://cordis.europa.eu/fetch?CALLER=MSS_NEWS_CA_DE&ACTION=D&DOC=3&CAT=NEWS&QUERY=1166097464573&RCN=26611

Ю. Дичева

ЕВРОПА НА ЗНАНИЕТО И ИНОВАЦИИТЕ – ЕДИНСТВЕНИЯТ ВЪЗМОЖЕН ПЪТ

*Германското председателство на Съвета на ЕС преминава под мотото
„Европа - успяваме заедно“*

Германското правителство има намерение да използва интензивно председателството си в Съвета на ЕС с цел да разшири сътрудничеството в областта на образованието и науката в рамките на Европа и акцентира върху следните съществени моменти:

- **Ключови области за успех на Лисабонската стратегия**
- **“Образованието обединява” (“Education Unites” – EU)**
- **“Успех чрез научни изследвания” (“Success through Research”)**
- **Европейско изследователско пространство**
- **Мобилност на младите учени**
- **Европейски изследователски инфраструктури**
- **Структурни фондове за научни изследвания и технологично развитие**
- **Интелектуална собственост**

Образованието, научните изследвания и технологичното развитие са основните предпоставки за изграждане на Европа на знанието. Те са основа за иновации за устойчив растеж, по-голяма заетост, културно и социално сътрудничество. В областта на образованието и научните изследвания пред германското председателство на Съвета на ЕС са поставени следните известни рамкови условия:

- Лисабонска стратегия за засилване конкурентноспособността на Европа;
- 50 години Римски договори (25 март 2007);
- Начало на образователната програма за обучение през целия живот, свързана със синергия между националните и европейските мероприятия;
- Начало на Седма рамкова програма (7РП), вкл. утвърждаване на Европейския изследователски съвет и на Програмата за изследване на сигурността.

Целта на Германия е да използва председателството си, за да въведе новите европейски рамкови програми в образованието и научните изследвания и да предложи инициативи, които да доведат до устойчиво развитие на глобално конкурентноспособно Европейско пространство в образованието и научните изследвания.

Образованието е ключ към индивидуалните възможности в живота – за културно, икономическо и социално участие на индивида. Като следствие от това разбиране се обяснява и централната роля на образователната политика в рамките на Лисабонската стратегия на ЕС.

• Препоръката на Съвета и на Европейския парламент по отношение на **Европейската квалификационна рамка (EQF)** е насочена към стимулиране не само на транснационалната мобилност, но и към предлагане на конкретна помощ при превода, която да улесни подреждането и сравнението на резултатите от обучението на европейска, национална и секторна основа. Целта е на базата на предложението на Комисията и в тясно сътрудничество с Европейския парламент, да се придвижат дейностите по **Европейската квалификационна рамка** и по възможност да бъдат завършени.

• Образователните програми **SOCRATES** и **LEONARDO** са пример на успешна политика на ЕС по отношение на неговите граждани. Със стартирането на **Програмата за обучение през целия живот (LLL)** са създадени условия за продължение на това успешно начинание и за неговото разширяване. Програмата, с продължителност 2007-2013 г., разполага с бюджет от около 1 млрд. евро годишно. Тя подпомага мобилността на преподаватели и обучаващи се от всички образователни степени, както и сътрудничеството между учебни институции от

различни европейски страни.

- **Болонският процес**, който освен държавите членки на ЕС включва общо 45 държави от Европа, вече води до осъществяване на определящи бъдещето структурни реформи на висшите училища в Европа. Следващата стъпка в този процес ще бъде критичен анализ на академичното признаване, образователните структури и осигуряването на качеството.

- В рамките на **Процеса от Копенхаген** европейските държави участнички засилват все повече съвместната си дейност в областта на професионалното образование посредством споразумения за подобряване на прозрачността и признаването на дипломи и квалификации. На предстоящата европейска конференция "Осъществяване на Европейско образователно пространство" (4-5 юни 2007 г., Мюнхен), ще се разглеждат следните конкретни теми: Европейска квалификационна рамка, Европейска точкова система за постиженията в професионалното образование, преминаване от професионално към висше образование, квалификация на преподавателските кадри и стимулиране на мобилността.

Със стартирането на 7РП през януари 2007 г. и с началото на работата на Европейския изследователски съвет започва ново начало за стимулиране на научните изследвания в Европа. 7РП продължава до 2013 г. и разполага с бюджет от 54,4 млрд. евро. Около 1 млрд. евро годишно ще бъдат предназначени за фундаментални изследвания, а това е важна стъпка за стабилизиране на Европейското изследователско пространство. Основно значение в 7РП се отделя на програмата „Сътрудничество“, която включва 10 тематични области. Само за нея са отделени около 32,4 млрд. евро.

Европейският изследователски съвет е нова институция за стимулиране на европейските изследвания. Генерирането на нови знания представлява основа за бъдещи иновации и създаване и откриване на нови пазари. Иновации на базата на водещи фундаментални научни изследвания означава преодоляване на съществуващите граници,

създаване на нови и сигурност за съществуващите работни места.

Германското председателство на ЕС ще допринесе за изграждане на модерно европейско общество, основано на иновации и конкурентноспособност. Целта е да се акцентира върху фундаменталните научни изследвания в интерес на устойчивото развитие чрез високотехнологични стратегии и да се свържат успешно с иновационния процес.

В процеса на глобализация и от гледна точка на конкурентноспособността особено внимание трябва да се обърне на мобилността. Целта е увеличаване на степента на интернационалност на висшите училища и повишаване на тяхната привлекателност за най-добрите студенти и учени от цял свят.

Интердисциплинарният обмен между фундаментални и приложни научни изследвания, както и между научните изследвания и индустрията също е от особена важност.

Според европейското изследване Gado-Bericht Европа се нуждае от над 700 хил. изследователи. Способните млади хора рядко се решават да правят научна кариера или я прекъсват поради неподходящи условия, най-вече недостатъчни инвестиции в областта на научните изследвания.

В областта на създаването на изследователски инфраструктури Германия заема най-добра позиция. На предстоящата Четвърта европейска конференция на изследователските инфраструктури (5 и 6 юни 2007 г., Хамбург) ще бъдат уточнени важни въпроси, свързани с тяхното изграждане и използване.

Структурните фондове могат да изиграт важна роля във връзка с интегрирането на новите държави членки и в контекста на целта от Лисабон (3% от БВП да се изразходват за научни изследвания и технологично развитие). Единственият критерий при избора на проекти трябва да бъде ясното подчертаване на принципа за върхови научни постижения.

Сътрудничеството между университетите, съответно висшите училища и индустрията е основна предпоставка за ино-

вации и същевременно с това за конкурентноспособност в Европа. Съществен фактор, който е от значение за това сътрудничество е защитата на интелектуалната собственост. Трансферът на резултатите от изследователската дейност и предотвратяването на използването на неконтролирано ноу-хау придобиват все по-голямо значение в контекста на глобалната конку-

рентноспособност, както и за по-големите инвестиции в научните изследвания и иновациите. Следователно крайно необходим е по-добър мениджмънт за защита на интелектуалната собственост в научните изследвания и в технологичния трансфер. С тази цел започва инициатива за създаване на Харта за интелектуалната собственост.

Източници:

http://www.bmbf.de/pub/EU-RP_InhalteSchwerpunkte.pdf

http://www.bmbf.de/_media/press/pm_20061214-224.pdf

<http://www.bmbf.de/de/959.php>

И. Джанунова

МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

СИСТЕМИТЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА – СТРУКТУРИ, ПРОЦЕС НА ОБУЧЕНИЕ И ОЦЕНЯВАНЕ

В шестото годишно съвместно издание на Европейската мрежа за образование (*Eurydice Network*) и статистическата служба на Европейския съюз (*Eurostat*) "*Key Data on Education in Europe 2005*" е публикувана информация за системите на начално и средно образование в 30 държави в Европа.

Данните в публикацията се базират на образователните степени по международната стандартна класификация на образованието (*ISCED - UOE, 1997*), като се подчертава, че етапите на образование в отделните държави не винаги съвпадат с международната класификация.

➤ Структура на системите на задължително образование в Европа

В повечето европейски държави редовното задължително образование продължава 9 или 10 години (до навършване на 14- или 15-годишна възраст), като то често съвпада със завършването на първия гимназиален етап (*lower secondary education*¹). В Латвия, Люксембург, Малта и Великобритания (Англия, Уелс и Шотландия) задължителното образование продължава 11 години, в Холандия и Великобритания (Северна Ирландия) – 12 години, а в Унгария – 13 години.

В този аспект се различават три организационни модела на системите на задължителното образование в Европа, в зависимост от това дали в дадена държава има една единствена структура на задължително образование, или интегрирано задължително средно образование, или различни по тип образователни етапи. В някои от новите страни членки на Европейския съюз (Чехия,

Латвия, Литва, Унгария и Словакия) съществуват успоредно няколко комбинации от трите модела.

Според организацията на системите на задължително образование, държавите могат да се разделят на няколко групи:

В първата група (Дания, Естония, Португалия, Словения, Финландия, Швеция, Исландия, Норвегия и България) съществува една единствена образователна структура, в рамките на която учениците завършват изцяло (или почти изцяло) задължителното си образование и няма институционално различие между началното и прогимназиалното образование (*ISCED1* и *ISCED2*). В повечето държави от тази група образователната структура съвпада със завършването на задължителното образование (с изключение на България, в която задължителното образование завършва една година по-късно).

Във втората група държави съществуват два последователни етапа на образование: начално (*Primary Education*) и гимназиално (*Secondary Education*). В повечето от тях двата етапа предоставят на учениците обща образователна база, а в някои учениците могат да правят и избор между няколко типа училища.

В почти половината от държавите през първия гимназиален етап (*lower secondary education*) всички ученици се обучават по общи учебни програми. В седем държави завършването на първия гимназиален етап съвпада със завършването на редовното задължително образование.

В Белгия, Франция, Ирландия, Италия,

¹ При реферирание на материала се спазва придържането към оригиналната терминология на първоизточника, без да се прави опит за приравняването ѝ към терминологията на образователната структура в България понастоящем.

Унгария, Австрия, Словакия, Великобритания и България завършването на редовното задължително образование не съвпада с края на първия гимназиален етап. В тези държави една или повече от последните учебни години на задължителното образование са част от втория гимназиален етап (*upper secondary education*). Така учениците в тези държави (с изключение на Ирландия и Великобритания) могат да избират между общообразователно, техническо или професионално обучение в продължение на една или две години (четири в Унгария) до завършването на редовното задължително образование.

В Белгия (френска и германска общност), Германия, Латвия, Литва, Люксембург, Холандия, Австрия и Лихтенщайн учениците могат да избират и да се ориентират към различни по вид училищни форми или от началния етап на задължителното образование, или преди края на първия гимназиален етап.

➤ **Преминаване на учениците в гимназиално образование – критерии за прием**

В много държави резултатите на учениците от началното образование имат отношение към класирането им при преминаване към гимназиално образование. На тази база се формират четири основни групи държави:

В първата група задължителното образование формира единна структура, приемането на учениците се извършва автоматично, без никакви промени до последната година на обучение. Учениците преминават в следващата година, ако са постигнали необходимите изисквания на предишната.

В Чехия, Унгария и Словакия учениците, които искат да завършат задължителното си образование в средно училище извън единната образователна структура, трябва да положат изпити в съответното училище.

Във втората група приемането на учениците в първия гимназиален етап (*lower secondary education*) става, при условие че те са завършили успешно последната година на началното образование (Испания, Ирландия, Малта и Румъния). Във Франция и Великобритания учениците обикновено се

приемат в гимназия, когато навършат необходимата възраст.

В третата група приемането в първия гимназиален етап зависи както от успешното завършване на началното образование, така и от решението на ученическия или училищния съвет. Във всички държави от тази група първият гимназиален етап се разделя на няколко типа образование и учениците продължават обучението си в зависимост от резултатите, получени в началното им образование.

В Германия изборът на типа на гимназиалното образование от учениците и родителите се формира на базата на препоръките, получени в началното училище.

В Люксембург се изготвят насочващи препоръки в края на шестата учебна година на началното образование.

В Холандия при завършване на началното образование учениците се оценяват на базата на тест, организиран на централно равнище през последната година на обучение.

В Австрия приемането на учениците в общообразователните училища (*allgemein bildende höhere Schule*) се базира на успешното им завършване на четвъртата учебна година на началното образование и на оценката по немски език и математика.

В малка група държави, в които началното и гимназиалното образование представляват отделни структури, решението за преминаване на учениците в следващ образователен етап зависи от това дали те имат свидетелства за завършено начално образование.

В Гърция, Италия (от 2004/05), Кипър, Литва, Полша и България свидетелствата за завършено начално образование се издават въз основа на работата на учениците през учебната година.

В Белгия свидетелството обикновено може да се получи при завършване на шестата учебна година от началното образование въз основа на постиженията в училище през последните две години.

➤ **Мониторинг на качеството на системите на образование**

Мониторинг на качеството на образо-

вателните системи се прави обикновено на няколко нива – оценяване на училищата и индивидуално оценяване на учителите. Тенденцията, която се наблюдава, е вътрешно и външно оценяване на училищата, съчетано с индивидуалното оценяване на учителите.

Резултатите, получени от учениците на външните изпити и/или тестове, също се използват като информационен източник за оценка на качеството на обучението в училищата.

В единадесет държави са изготвени стандартизирани критерии за външно оценяване на училищата, включващи широк спектър на училищни дейности, като само в няколко държави (Чехия, Холандия, Португалия, Швеция, Великобритания и Исландия) съществува практика да се публикуват данните от училищното оценяване.

В Белгия (френска и германска общност), Гърция, Франция (начално образование), Люксембург (начално образование) и България външното оценяване е фокусирано главно върху учителите, докато вътрешното оценяване на училищата не е добре развито.

В много държави външните изпити за сертифициране на учениците се използват за анализ на цялата образователна система, а изготвените специално за мониторинг на образователната система външни тестове добиват все по-голямо значение в Европа.

В Белгия (френска и германска общност), Чехия, Германия, Австрия, Словакия, Лихтенщайн и България не се прилагат нито сертификационни изпити, нито тестове, които да се използват за оценяване на образователната система.

ОЦЕНЯВАНЕ И СЕРТИФИКАЦИЯ В ЕВРОПА

➤ **В повечето държави в Европа преминаването във всеки следващ клас на прогимназиалното образование се базира на вътрешно оценяване и зависи от постиженията на учениците**

По време на учебната година постоянно оценяване на учениците може да се базира на писмени или на устни тестове, на

писмени или практически задания, на проекти или домашни работи, както и други форми на оценяване по преценка на учителя.

В повечето от държавите, които участват в проучването на PISA 2003, оценките на учениците на 15-годишна възраст в прогимназиалното образование обикновено се вземат под внимание в случаите, когато те решават да продължат обучението си през следващата година. В Дания и Исландия това се прави най-рядко – по 15% от учениците на 15-годишна възраст посещават училища, в които оценките се вземат предвид при преминаване в следващ клас.

➤ **Оценяването и сертификацията в края на задължителното образование на учениците в Европа обикновено се базира частично на външно заключително оценяване.**

В по-голяма част от европейските държави учениците получават сертификати при завършване на първия гимназиален етап (lower secondary education) или при завършване на задължителното редовно образование. В повечето държави общото образование кореспондира с прехода към втория гимназиален етап на средното образование (upper secondary education). В Холандия (за учениците от елитните гимназии VWO и за профилираните училища HAVO), както в Чехия и Словакия учениците не получават сертификати на този етап на образование.

В повечето случаи сертификатите на учениците се издават (поне частично) на базата на получените оценки на заключителните изпити. Изцяло на тази база се издават сертификати на учениците в няколко германски провинции, Ирландия и Румъния.

В повечето германски провинции, в Испания, Литва, Люксембург, Унгария, Австрия, Финландия, Швеция и България сертификати се издават само въз основа на получените оценки и работата на учениците през годината.

В случаите, когато се провежда **заключителен изпит**, той включва поне една писмена част. Понякога тестовете (писмени или устни) се съставят извън училище, но тяхното администриране се провежда в

училище.

В Гърция, Кипър, Португалия и Лихтенщайн писмената част от изпита се подготвя в училището, което изцяло отговаря за него.

В Италия председателят на изпитната комисия, който не е член на училището, дава мнение за тестовете, изготвени от учителите, и наблюдава провеждането им.

В Холандия финалният изпит се състои от два теста: вътрешен тест, който е усстен и/или писмен, и писмен тест, изготвен от външен орган (външен изпит).

Естония също следва този модел, с три писмени теста.

В Исландия учениците полагат вътрешен и външен изпит в края на единствената за страната образователна структура.

В случаите, когато сертификатът се издава **на базата на получените оценки и работата на учениците през годината** или в резултат на изпит, проведен от училището, обикновено учителите са отговорни за оценките в сертификата.

В Латвия и Холандия учителите изпълняват и функции на оценители на външните изпити при спазване на изискванията за оценяване, наложени от националния орган.

В няколко държави оценяването от страна на учителите има тежестта на външна оценка или на решения, базирани на външните критерии.

В Ирландия, Малта, Великобритания и Румъния при завършване на прогимназиалното образование се провежда изпит от екзаменатори извън училището.

➤ **При завършване на гимназиалното образование изпитите за оценяване и сертификация са често външни**

Във всички държави при завършване на общото гимназиално образование (upper secondary education) се издават сертификати на учениците при наличие на съответните изисквания.

По правило сертификатите са минималното изискване за приемане във висше образование.

В много държави сертификатът се получава на базата на получените резултати на заключителния изпит и на работата на

учениците през последната година (или години).

В Испания и Швеция сертификатът се получава единствено на базата на постоянно оценяване през последната година (или години) на общото средно образование.

В Чехия, Естония, Унгария, Полша, Словакия и Финландия в края на общото гимназиално образование могат да бъдат получени два сертификата. В повечето от тези държави първият сертификат се базира единствено на получените оценки за работата през последната учебна година, а вторият – на базата на заключителен изпит. Във всички тези държави (с изключение на Финландия в областта на политехниката) първият сертификат сам по себе си не осигурява възможност за приемане във висше образование.

В повечето от държавите заключителният изпит се състои от две части – писмен и усстен.

В Гърция, Кипър, Литва, Португалия, Финландия и България заключителният изпит е само писмен.

В тази образователна степен писменият изпит много често се провежда от външен орган, въпреки че понякога все още се ръководи от съответната образователна институция (училище).

В Белгия, Чехия, Словакия и Исландия финалният писмен изпит се провежда от учител или от учителска комисия в рамките на училището.

В Австрия председателят на изпитната комисия подбира изпитните въпроси, предложени от учителите в училището.

В Гърция и Португалия учениците имат два писмени изпита – външен и вътрешен. В Португалия външният заключителен изпит се състои само в изготвяне на график на изучаваните предмети до края на средното образование.

В повечето държави, в които заключителните изпити се състоят от две части, те са организирани по един и същ начин – или в рамките на училището, или от външен орган.

В Холандия заключителният изпит се

състои от два теста: вътрешен тест (устен и/или писмен), който се изготвя и оценява от учител, и външен тест (писмен), който се изготвя от външен орган и се оценява от учителите според установените външни стандарти.

В зависимост от решенията в съответната държава, последната степен на образование се присъжда от изпитващ орган или отделно лице извън училище, или от учители в училището, които решават какви оценки да получат учениците и дали да им се издаде сертификат.

Във Финландия при получаването на сертификат на базата на външен писмен изпит, учениците първоначално се оценяват от учителите, а след това и от външен орган.

В Люксембург и в по-голямата част от новите държави членки на Европейския съюз, последната степен на образование се присъжда от външни експерти в резултат на

получените резултати от външния изпит и на работата на учениците през годината.

В Дания, Германия и Норвегия сертификатът е показател за завършване на гимназиалното образование с положен заключителен изпит (по оценяваните предмети) и въз основа на резултатите от работата през последната година/или години по останалите предмети (или по всички предмети).

В Естония изпитите се оценяват от външни експерти.

В Латвия и Литва външните експерти оценяват предметите, за които на централно ниво има решение за изпит, докато за останалите предмети учителите сверяват тестовете, за да установят доколко те отговарят на установените от външния орган норми.

В Холандия завършването на гимназиално образование се базира на средния резултат от двата изпита – вътрешен и външен.

Източник:

http://oraprod.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/0_integral/052EN.pdf

М. Стоянова

ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА УЧИЛИЩАТА В ЕВРОПА

Подобряването на качеството на образованието е една от основните цели, заложени в образователните политики на държавите от ЕС. Контролът върху качеството обикновено се извършва по комбинирани критерии, в т.ч. мониторинг на системите като цяло, вътрешно и външно оценяване на училищата, индивидуално оценяване на учителите. В много малко държави оценяването е съсредоточено главно върху учителите. В повечето европейски държави се осъществява вътрешно и външно оценяване на училищата, като често тези два подхода са обединени.

1. Органи, участващи във външното оценяване

В повечето държави от ЕС при външното оценяване на училищата се прилагат едновременно няколко подхода. В държавите, в които се прилага един подход, оценяването се осъществява от училищните инспек-

торати.

Когато при оценяването се прилагат **няколко подхода едновременно**, оценяването на различните видове училищни дейности е разпределено между различни органи. Освен инспектората, който отговаря основно за оценяването на учебната дейност и някои аспекти от управлението на училищата, действат и други професионални структури (отчитащи се на централно или регионално ниво в зависимост от страната), които контролират специфични аспекти от училищната дейност като финансовото управление, сигурността или архивирането на документацията.

- В началното образование на **Франция** инспекторатът оценява учебния план. Директорите на училищата и чрез тях всички училищни дейности се оценяват от академичните власти, докато оценяването на управлението на капитала и на оперативните дей-

ности се извършва от регионални одитори.

- Инспекторатът в **Холандия** оценява качеството на всички учебни дейности. Той се занимава и с оценка на управлението на човешките ресурси и на връзките на училището с обществеността, имащи отношение към качеството на образованието. От своя страна, въпросите, свързани с управлението на училищата, се оценяват от департамента за одит към Министерството на образованието, науката и културата и инспектората по заетостта.

В случаите, когато училищата се финансират от местните власти, те също участват в оценяването на училищната дейност. Тяхната роля като оценители не винаги е официално определена на централно ниво и в тези случаи те могат да извършват оценяването на училищата съобразно техните собствени интереси.

- В **Дания** основната отговорност за оценяването на училищата имат общините, които контролират училищната дейност от гледна точка на преподаване и обучение и от гледна точка на управление.

- В **Чешката република** също местните власти отговарят за оценяването на своите училища, но няма официален документ, определящ процедурите и дейностите, които трябва да се извършат. От своя страна, инспекторатът също осъществява контрол върху тяхната дейност. Чисто финансовите въпроси се оценяват от държавните финансови органи.

- В **Словакия** инспекторатът отговаря основно за оценката на качеството на преподаване, докато контролът върху финансовите въпроси се осъществява от местните власти.

- В **Латвия** Министерството на образованието и науката отговаря, от една страна, за оценяването на учебната дейност (акредитация на учебните програми) и, от друга, за оценяване на управлението на училищата, средствата и бюджета (акредитация на училищата). Общините също могат да участват в оценяването на училищата, но това не е задължително и се извършва по тяхна собствена преценка.

В държавите, където съществуват **два подхода за външно оценяване**, задачите по оценяването са строго диференцирани. Инспекторатите се занимават предимно с оценяването на преподавателската дейност в училищата, докато оценката на управлението се извършва от други органи. В зависимост от страната тези оценители отговарят пред централните, регионалните или местните власти.

- В **Австрия** инспекторатът оценява както учебната дейност, така и управлението на училищата, докато общините и федералните власти извършват одита на управлението на оперативните ресурси.

- В **Унгария** регионалните педагогически институти или независими експерти, оторизирани от местните власти, са отговорни за контрола на качеството на учебната дейност, докато други експерти, също подчинени на местните власти, анализират ефективността на управление на училищните бюджети.

- В **Полша** инспекторатът оценява учебната дейност, докато общините, които са отговорни за управлението на задължителното образование, се занимават с оценката на административните въпроси.

2. Начини за определяне на критериите, използвани при външното оценяване

Външното оценяване се извършва по две схеми. В първия случай оценителите използват предварително формулирана група от критерии, а във втория случай те сами определят критериите, по които да извършат оценяването на базата на официални документи, изготвени на местно, регионално или национално ниво.

А. Предварително определена група от критерии

Всички оценители, които извършват оценката на базата на предварително определена група от критерии, са отговорни пред централните или висшестоящите административни структури. Критериите се разработват или от главните инспектори (Холандия, Португалия, Чешка република и Словакия), или от съответните департаменти в министерствата на образование-

то, или властите, които отговарят за образованието (Фламандската общност в Белгия, три автономни общности в Испания, Исландия, Естония, Литва и Румъния). Тези критерии се изменят непрекъснато.

- В **Холандия** с влизането в сила на Закона за инспекция на образованието през септември 2002 г. се въвеждат нова рамка за контрол и нови критерии за оценка. През 2004/05 г. в **Латвия**, използваните дотогава различни групи от критерии (в зависимост от фокуса на оценяване) се заменят с една обобщена група от критерии.

Б. Определяне на критериите, в случаите когато няма предварително определена група от критерии

В случаите, когато оценителите не използват предварително определена група от критерии, независимо от това дали те се отчитат на централно, регионално или местно ниво, оценяването се извършва основно на базата на училищното законодателство. Освен това се взимат предвид националният или регионалният учебен план, целите на местната политика в областта на образованието или специфичните цели на училищата. Училищното законодателство може да съдържа задължителни изисквания (които да се считат за стандартни критерии) или по-обща цели, на базата на които оценителите трябва да разработят свои собствени критерии.

➤ на базата на документи, разработени на централно ниво

В пет държави оценителите, отговорни на централно или регионално ниво, използват единствено документи, изготвени на централно ниво (законодателство и/или предписания). Такава е процедурата и в Естония, и в Словакия, с тази разлика, че оценителите се отчитат пред местните власти.

- В **Люксембург** оценката е насочена към управлението на материалните и финансовите активи на училищата, във **Франция**

- към учебния план, а в **Австрия** - към процедурите за вътрешно оценяване. В Словения външното оценяване обхваща малко по-широка област, а именно образователните и административни дейности, но единствено от гледна точка на това дали отговарят на наредбите и нормативите.

В две държави при оценяването, освен националните документи, се взимат предвид и целите на училищата.

- В **Исландия** независими експерти оценяват училищата в съответствие с националното законодателство в областта на образованието; насоките, определени от националния учебен план, и специфичните цели, заложи в учебния план на всяко училище. Под внимание се взимат също и предписанията, определени от Министерството на образованието. Подобна е ситуацията и в **Лихтенщайн**.

➤ на базата на документи, изготвени от няколко различни нива на властта

Оценителите, които използват документи, разработени от различни нива на управление, в общия случай се отчитат пред местните или регионалните власти. Те взимат предвид националното законодателство и документите, издадени от административните власти, пред които са отговорни. Това се отнася за Дания, Швеция, Великобритания, Литва, Унгария и Полша.

- В **Швеция** задължение на общините е да решат кои са най-подходящите критерии, определящи дали образованието, което техните училища предлагат, отговаря на изискването на законодателството.

- Във **Великобритания** местните образователни власти трябва да гарантират, че работата на училищата е съобразена с изискванията на националния учебен план.

- В **Унгария**, назначавани от общините експерти оценяват ефективността на училищното управление в съответствие с националните изисквания и очакванията на местните власти.

Източник:

http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/0_integral/042EN.pdf

С. Богданова

ЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ВСИЧКИ

За да живеят в толерантно общество, децата трябва да учат и да растат заедно. В публичното пространство все още отсъства системна и адекватна информация за децата с увреждания и специфични образователни потребности, за проблемите, с които те се сблъскват, и за възможното им разрешаване.

На 15 януари 2007 г. започна Национална информационна кампания за приобщаващо образование на деца с увреждания и със специфични нарушения на способността за учене в общообразователните училища в България. Тя се организира от Детската правозащитна организация „Спасете децата - Обединено кралство“ под патронажа на г-жа Зорка Първанова и Министерството на образованието и науката.

Приобщаващото образование означава, че всички ученици в едно училище, независимо от техните силни или слаби страни, в която и да е област, стават част от училищната общност. То стимулира развитието на децата със специфични образователни потребности, но и изграждането на останалите деца в училище като личности. Този начин на мислене и ценностна система създават качествено нов социален капитал за обществото, основан на взаимно уважение и доверие.

Приобщаващото образование е понятие, въведено от екипа експерти на „Спасете децата“. Другото наименование на идеята за приобщаващо образование е интегрираното обучение. Освен терминологични различия, експертите, използващи тези две понятия, имат и концептуални различия.

Според Конвенцията на ООН за правата на детето, основното право на всяко дете е правото му на достъп до образование, независимо от етническия му произход, наличието на увреждане или икономическото положение на семейството му.

На 15 февруари 2007 г. „Спасете децата - Обединено кралство“, съвместно със

социологическата агенция „Алфа рисърч“, представи проучването „Обществени нагласи и отношение към приобщаващото образование“.

Основната цел на изследването е да обхванат и проследят:

- нагласите и проблемите, които всяка целева група идентифицира по отношение на приобщаващото образование;
- каква е степента на приемане/отхвърляне на децата с различни увреждания и децата от ромски произход;
- какви са проблемите и трудностите, които учителите от масовите училища и учителите от специализираните училища идентифицират по отношение на приобщаващото образование;
- по какъв начин широката общественост приема идеята за приобщаващото образование.

В изследването са обхванати следните целеви групи:

- *учители в общообразователни училища* - Почти всички участвали в дискусията са имали личен опит с обучаването на деца с увреждания в рамките на масовото училище. Въпреки че процесът на приобщаващо образование е започнал, за повечето от тях информацията е била главно от медиите, а информацията от вътрешни специализирани канали почти липсва. За учителите от общообразователните училища основният проблем е липсата на информация и подготовка да работят с деца с увреждания. Съществената роля биха имали неправителствените организации (НПО), които да подготвят учителите за работата им с деца с увреждания. Непреки индикатори в дискусията показват, че по-удачната комуникация би могла да бъде на принципа на интернет базирана система от въпроси и отговори. За учителите е важно да има откъде да прочетат, откъде да получат информация, когато в класа им постъпи дете с увреждания, а не да преминават през общи курсове и обучения.

- *учители в специални училища* - За тях като експерти по-важният въпрос е, че интегрирането на деца с увреждания не може да бъде масово (не всички деца могат да се интегрират успешно в масовите училища - това не е въпрос само на увреждане; деца с еднакви увреждания, еднакъв медицински статус биха могли да бъдат в различна степен податливи и готови за интеграция). Независимо че експертно те подкрепят приобщаващото образование, пълното закриване на специализираните училища би могло да има негативен ефект. Според тях специализираните училища са необходими, от една страна, защото имат важната функция да подготвят децата за интеграция и, от друга, в случай че интеграцията не се реализира, е важно родителите да знаят, че могат да разчитат и да се обърнат отново към специализираното училище. На практика, учителите от специализирани училища, без да са против приобщаващото образование, са в конфликт с политиките на НПО и официалните институции, защото в тях не виждат приоритет на индивидуалния подход и преценка. Заг действията и промените в нормативната база, заг медийните публикации и материали те виждат стремеж към „тотална“ интеграция, която от тяхна гледна точка е напълно невъзможна и дори вредна. Въпреки общата подкрепа на политиката, мненията се разминават в оценките „интеграция, приобщаване“ на „кого“ и „доколко“.

- *родители на деца в масови училища* - Съществуват различни нагласи при родителите на децата от масовите училища. Важно е обаче, да се отбележи високата степен на заявена подкрепа за приобщаването на децата с увреждания. По всяка вероятност това е резултат от нарастващата през последните години активност на различни организации, които поставят на дневен ред въпроса за приобщаването на децата с увреждания и, в по-широк план, отношението към тях на обществото и образователната система. Не така стои въпросът с приобщаването на децата от малцинствен етнически произход. Този проблем се разглежда

основно при включването на деца от ромски произход в общообразователната система. Възприеман по този начин, той генерира негативно отношение и висока склонност към действия (в случая преместване на детето в друго училище при включване на деца от ромски произход). Съществува обаче и една пасивна, изчаквателна нагласа, при която родителите са склонни да видят как ще протече тази промяна, как ще се отрази на учебния процес и дали самите деца от ромски произход няма да изпадат от училище. Спрямо други малцинства не съществува подобно отношение, като повечето родители дори са в състояние да цитират примери за добре приобщени деца от арменски, китайски, еврейски и турски произход. Очертаването на нагласите спрямо децата с увреждания са свързани с разбирането на родителите за самия образователен процес. Някои родители продължават да третират образованието като процес на трансфер на информация, който е все по-интензивен с нарастване на възрастта на децата. По този начин те започват да интерпретират приобщаването през призмата на неговото влияние върху темпото и оттам, според тях, върху качеството на образователния процес. И така декларативната подкрепа за приобщаващото образование започва да се променя. Това се аргументира чрез тезата, че приобщаването може да доведе до забавяне на образователния процес и до трудности за самото дете с увреждане. Склонността за повече разбиране и толерантност към децата с увреждания се засилва при наличието на личен опит при общуване с такива деца. При липса на такъв опит, влиянието на включването им към общия образователен процес се вижда като предпоставка за нарушението му. Други родители са по-склонни да възприемат образованието не само като трансфер на знания, но и като процес на създаване на ценности и умения. За тях е важно децата им да развиват чувство на толерантност и разбиране на „различното“. По всяка вероятност те имат висок праг на толерантност спрямо приобщаването на деца с увреждания и от етни-

чески малцинства. Родителите признават своята недостатъчна информираност по въпросите на приобщаващото образование и нуждите на децата с увреждания.

- *родители на деца с увреждания* - Картината при родителите на деца с увреждания е малко по-различна. Общата нагласа е в подкрепа на приобщаващото образование и използването на всички възможности за това. Много от тях не подкрепят закриването на помощните училища. За тях те по-скоро са необходим партньор в живота и обучението на техните деца, а не източник на проблеми. Родителите имат изострено усещане за възможността от провал при опита за приобщаване. Те искат да са сигурни в съществуването на някаква „защитна“ система, на която да могат да разчитат. Въпреки положителната промяна, която те отчитат, продължава да доминира тяхното усещане за враждебност и неразбиране както от „обществото“, така и от много учители в масовите училища. Ето защо те изпитват несигурност, която е по-осезаема при родителите с по-нисък социален статус и по-ниски нива на гражданска активност. В групата има ясно желание за интегриране в случаите, когато това е възможно. Не става ясно какви са праговете, отвъд които би се активирал защитен механизъм по отношение на децата. Повечето родители изпитват загриженост за съдбата на своите деца и за тяхната способност да станат независими и самостоятелни. Това изглежда е водеща мотивация за включване в масовите училища.

- *деца от масовите училища* - При децата от масовите училища е видима заявената практическа готовност да общуват и да приемат деца с увреждания и деца от малцинствен етнически произход в своите училища. В немалко случаи те имат личен опит от своята училищна среда. Там, където има подобен опит, децата са особено склонни да приемат „различното“.

- *деца с увреждания* - Децата с увреждания имат малко повече време за подобен тип общуване. В същото време обаче, те не изпитват особено желание да бъдат приоб-

щени в масовите училища. Те са особено привързани към своите учители, докато подобна връзка не е видима при децата от масовите училища. Както децата от масовите училища, те са склонни да предпочетат извънучебни форми на съвместни инициативи и събития.

- *родители на деца от малцинствен произход* - Родителите на децата от ромски произход във висока степен подкрепят приобщаващото образование. Много от тях го възприемат като най-добро за децата си, защото живеят в България. Трудностите за образованието на децата в тази група произтичат главно от материалната несигурност. Идеята за активното използване на занималнята при всекидневната подготовка на децата за училище се подкрепя и поради невъзможността на родителите да помагат на децата си при конкретните образователни задачи. По този начин семействата се опитват да преодолеят материалните трудности и да осигурят подходяща среда за обучение. Родителите дават висока оценка за подготовката и отношението на българските учители към техните деца, въпреки че това може да се обясни със занижени критерии на самите родители. Липсата на образование в тази етническа общност е сериозен проблем и неговото разрешаване не е лесна задача.

- *деца от малцинства* - Голяма част от времето си децата от ромски произход прекарват в квартала, където общуват както помежду си, така и с деца от турски произход.

От проучването са направени следните изводи:

- Почти всички целеви групи (родители, учители, деца) подкрепят приобщаващото образование;

- Обществото не е достатъчно подготвено и не познава добре проблема „приобщаващо образование“;

- Тъй като в ежедневието няма достатъчно случаи, при които се наблюдават деца и възрастни с увреждания, изследването установява и резервираност, поради това че гражданите не знаят как и по какъв начин

ще преодолеем трудностите;

- Налагането на политика на приобщаващо образование, без достъпна литература и възможности за консултации с експерти, поставя учителите в трудна ситуация, която ги кара да се страхуват и да се чувстват несигурни дали ще могат да реагират подходящо, въпреки че по принцип те не изразяват съпротива.

- **Деца в различна степен се чувстват подготвени за процеса приобщаване:**

- **Деца от масовите училища** проявяват готовност да общуват и приемат деца с увреждания и деца от малцинствен етнически произход в своите училища. Там, където подобен опит е налице, децата

са особено склонни да приемат различието.

- **Деца с увреждания** също имат желание да общуват с деца от масовите училища, но не изразяват желание да се преместят в тях. Те предпочитат по-скоро съвместни дейности и инициативи извън учебния процес. До голяма степен основа за тези нагласи са навикът и привързаността към настоящите учители и училището, в което учат.

- **Деца от ромски произход** са най-резервирани. Те имат първоначална нагласа, че общуването с български деца ще им причини проблеми. Отношението от страна на учителите също е представено като третиращо ги неравнопоставено и дори дискриминационно.

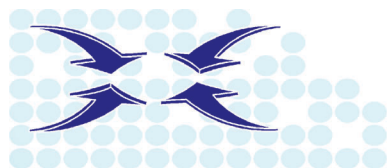
Източници:

<http://www.1school4all.org/Camp/Web/EventView.aspx?nEventID=49>

<http://www.1school4all.org/Camp/Web/EventView.aspx?nEventID=55>

http://www.1school4all.org/Camp/Docs/PublicAwarenessSurvey_June2006.pdf

И. Джанунова

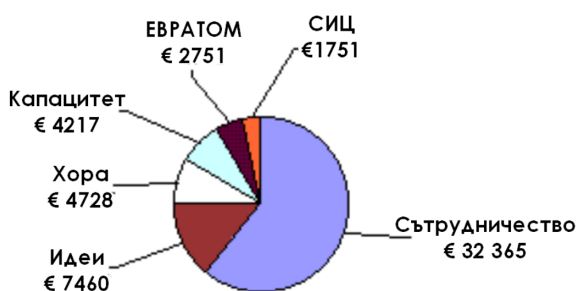
ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРИЛОЖИМИ В ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ НА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА

Седма рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (7РП), чийто старт бе даден през януари 2007 г., е основният инструмент за финансиране на научноизследователската дейност в Европа. За разлика от Шеста рамкова програма тя ще бъде с продължителност седем години и със значително по-голям бюджет (приблизително с 33 млрд. евро повече). По отношение на финансирането се предвижда прилагането на гъвкави финансови механизми - самостоятелно или комбинирано, както и финансиращи дейности по време на програмата. Освен новите тематични приоритети, програмата въвежда нов подход при финансирането на фундаменталните изследвания - подхода "отдолу-нагоре" (bottom-up) и по-голяма финансова подкрепа за мобилността на учените.

Общият бюджет на 7РП е 53 млрд. евро, разпределен в четири специфични програми: Сътрудничество, Идеи, Хора, Капацитет, както и програмите ЕВРАТОМ и Съвместни изследователски центрове (СИЦ).

**Разпределение на средствата в
Седма рамкова програма**
(в млн. евро)

Механизми на финансиране

Финансовата подкрепа на Общността ще се предлага под три различни форми:

- възстановяване на признатите разходи;
- глобални суми;
- пропорционално (на равни вноски) финансиране.

Те могат да се използват както самостоятелно, така и в комбинация. При повечето схеми най-използваната форма на финансиране ще продължава да бъде възстановяването на признатите разходи, особено в началния етап на 7РП. Отпускането на глобални суми и пропорционалното финансиране ще се въвеждат постепенно и при евентуален успех тяхното приложение ще се разширява.

Отчитане и възстановяване на признатите разходи

При 7РП начинът на определяне на признатите разходи е опростен и трите модела за отчитане на разходите, използвани в предишните рамкови програми на Общността, са отменени. Това означава, че участниците могат да включват всички свои преки и косвени разходи и имат възможност за пропорционално финансиране на косвените разходи. Разходите ще се определят съгласно общоприетите принципи за отчетност и управление.

Финансирането ще зависи от типа проект или дейност. Финансовият принос на Общността ще покрива:

- максимум 50% от признатите разходи, без да се включват разходите за изследвания и демонстрационни дейности, и максимум до 75 % от разходите за изследователските дейности на малки и средни предприятия (МСП), държавни организации, учеб-

ни заведения, изследователски организации с нестопанска цел;

- до 50% от разходите за демонстрационни дейности;
- до 100% от разходите за изследванията, провеждани на "границата на познанието" за всички участници;
- до 100% от разходите за дейности за координация и подкрепа;
- до 100% от разходите за дейности, свързани с обучението, квалификацията и кариерното развитие на учените.

Тези максимални ограничения ще се прилагат за всички признати разходи дори когато част от възстановяването на разходите или дори цялото финансиране на проекта, се извършва на базата на глобални суми или равни вноски.

При мрежите за върхова компетентност се предлагат специални глобални суми, в рамките на които се фиксират средствата за всеки отделен изследовател за определена година. Глобалната сума ще бъде изплащана периодично на части в зависимост от индикаторите, представляващи прогресивното изпълнение на съвместната програма от дейности.

Схеми за финансиране

Дейностите, изпълнявани по Седма рамкова програма, ще се финансират чрез различни видове финансови схеми и инструменти, които са обединени в две големи групи.

При **първата група** ще се осигурява подкрепа на дейности, изпълнявани на базата на обявени конкурси за проектни предложения, като ще се прилагат следните финансови схеми:

- **Индивидуални проекти за научни изследвания на "границата на познанието" (*Individual projects: Support for "frontier" research*)**

Ще се финансират проекти, които се изпълняват от изследователски екипи, в които участват учени от една държава или от международни изследователски екипи. Финансовата подкрепа ще се осигурява от Европейския съвет за научни изследвания чрез: *грантове за начинаещи учени* и *грантове за опитни изследователи*.

Грантовете за начинаещи учени са насочени към постдокторанти, които са в началото на своята изследователска кариера (между 2 и 8 години след получаване на докторската степен, по изключение до 11 години). Тези грантове подпомагат сформирването на нови изследователски екипи или разширяването на вече съществуващите.

Грантовете за опитни изследователи имат за цел да подпомогнат проекти, ръководени от вече изявени учени.

Двата вида грантове могат да се отпускат на учени, независимо от тяхната националност, като организацията домакин на проекта трябва да е представител на държава член на ЕС или на асоциирана държава. Изследователските екипи могат да включват учени само от една страна или международни колективи. В проектите могат да участват и представители на трети страни.

- **Съвместни изследователски проекти (*Collaborative projects*)**

Съвместните изследвания са едни от най-важните дейности, финансирани от ЕС. Целта е да се разработят изследователски проекти и изследователски мрежи, които да привлекат учени и инвестиции от Европа и други части на света (ОНД, Азия и Западните Балкани), като по този начин стимулират развитието на индустриалната и технологичната база на ЕС и подпомогнат политиките на ЕС.

Ще се подкрепят както малки/средни съвместни изследователски проекти, така и мащабни интегрирани изследователски проекти. Проектите ще се изпълняват от консорциуми, в които участват представители на различни държави и организации с различни по характер дейности, в т.ч. висши учебни заведения, изследователски центрове и предприятия (особено малки и средни предприятия). Задължително изискване е в проекта да участват три независими юридически лица от три различни държави членки на ЕС или асоциирани държави. Проектите са отворени и за участници от International Cooperation Partner Countries (страна

партньорки на ЕС).

Основните критерии, които ще се използват при оценяването им, са:

- о Научна и/или технологична компетентност;

- о Релевантност (до каква степен предложеният проект отговаря на темата на конкурса);

- о Качество и ефективност на изпълнението и управлението;

- о Потенциално влияние на резултатите от проекта.

- **Мрежи по компетентност (Networks of Excellence)**

Тази схема е насочена към развитието на определена научна област чрез натрупването на критична маса от ресурси и човешки потенциал и провеждането на интегрирани изследователски дейности с високо качество. Мрежовите структури трябва да се разработят така, че да могат да действат независимо от финансовата подкрепа на Общността, и в най-добрия случай с цел да създадат "виртуален механизъм" извън националните граници.

Целта е развитието на дългосрочно сътрудничество между голям брой изследователски организации, работещи в дадена научна област. Дейностите в мрежа ще включват: разпространение или обмен на знания; мобилност; създаването или усъвършенстването на електронни комуникационни платформи; разпространението и трансфера на знания и ноу-хау към научни организации извън мрежата и към обществото и др.

- **Дейности за координация и подкрепа (Coordination and support actions)**

Тези два инструмента от Шеста рамкова програма са обединени в една схема за финансиране в Седма рамкова програма. Тя ще осигурява финансова подкрепа за дейности, насочени към координирането или подкрепата за различни изследователски дейности и изследователски стратегии, в т.ч. създаването на мрежи или обмена на опит и добри практики, транснационалния достъп до научни инфраструктури, проучвания и анализи, конференции и др.

- **Подкрепа за обучение, квалификация и кариерно развитие на учените (Support for training and career development of researchers)**

Тя ще се използва основно за изпълнение на дейности по програмата "Мария Кюри"

- Изследвания в полза на специфични групи (*Research for the benefit of specific groups*)

Ще се финансират проекти, при които изследванията и технологичните разработки се осъществяват основно от университети, научни организации или други юридически лица в полза на специфични групи, главно МСП или асоциации от МСП. Допълнително ще се разчита и на привличане на средства от страна на Европейската инвестиционна банка или други финансови организации.

При **Втората група схеми** ще се подкрепят дейности, които се изпълняват на база решения на Съвета и Европейския парламент по предложение на Европейската комисия. Ще се финансират мащабни инициативи чрез комбинация на много финансови инструменти. Към тази група се отнася:

- Финансовата подкрепа от Общността за съвместно и координирано изпълнение на приоритетни национални програми на база на чл.169 от договора за ЕС, която ще се предоставя главно на гържавни организации, финансиращи научни изследвания.

- Подкрепата от Общността за разработването и изпълнението на съвместни технологични инициативи, включващи различни видове ресурси - частни и публични, европейски и национални. Използват се различни механизми от Рамковата програма, заема от Европейската инвестиционна банка, финансиране на рисков капитал и др. За да започне изпълнението на тези инициативи, е необходимо да се вземе решение на база чл.171 от договора на ЕС или специфично програмно решение.

- Финансова подкрепа за развитието на нови инфраструктури. При големи инфраструктурни проекти се изисква комбинирано финансиране, но основната част от средствата се осигуряват от структурните фондове.

- Схема ЕРА-НЕТ- за подобряване координацията на регионалните и европейски дейности в областта на научните изследвания;

- Схема ЕРА-НЕТ ПЛЮС - подкрепа за участниците, създаващи общ фонд за съвместни конкурси

Източници:

http://7fp.mon.bg/upload/docs/FP7_Rules_Sofia_VCanart.pdf

http://cordis.europa.eu/fp7/how_en.html

<http://www.kowi.de/en/2/desktopdefault.aspx/tabid-64/>

http://www.nsfb.net/system/storage/Rali_7FP.pdf

В. Георгиева

ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ – ВАЖЕН ПРИОРИТЕТ ОТ ПРОГРАМАТА “СЪТРУДНИЧЕСТВО” НА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА

Европейският съюз (ЕС) планира да инвестира над 9 млрд. евро за научни изследвания в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ). Това е най-големият бюджет за отделна тематична област в Седма рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (7РП) – приоритет на ЕС, подчертаващ значението на ИКТ за растежа и конкурентноспособността на Европа.

Очаква се Работната програма за изследвания в областта на ИКТ за 2007-2008 г. да допринесе за разработването на множество ИКТ проекти от ново поколение, които ще затвърдят значението на ИКТ сектора за технологичното развитие на Европа. Нейната основна цел е да трансформира прогреса на ИКТ в полза не само за европейската икономика, но и за обществото чрез подобряване на ежедневието на гражданите в области като транспорта, енергийната ефективност и здравеопазването.

Работната програма подчертава решителността на ЕС да намали преднината на глобалните си конкуренти: в проучване, направено през 2006 г. с обхват 1250 водещи световни изследователски компании, се сочи, че 39 от водещите 100 компании са американски, а 36 – европейски. Проучването показва още, че най-големи разходи за научни

изследвания в света са направени в секторите: хардуерни технологии, софтуер, електроника и електротехника.

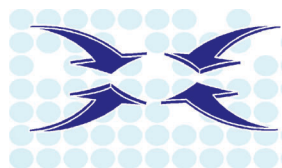
Работната програма за изследвания в областта на ИКТ се фокусира върху ключови области, в които Европа има конкурентно предимство и силни позиции: комуникации, електроника и фотоника, софтуерни системи и архитектури. За постигане на основните цели на работната програма се очаква Европейската комисия да следва политиката на сътрудничество с Европейските технологични платформи (ЕТП) посредством техните индустриално насочени стратегически изследователски програми. ЕТП имат за цел да ускорят иновациите чрез дефиниране на общи приоритети за научни изследвания и разработки по стратегическите въпроси за технологичното развитие на Европа. Те са полюси за привличане на повече инвестиции и подпомагат трансфера на новите технологии до пазара. Изградени са девет европейски технологични платформи за ИКТ.

Две от ЕТП са в основата на съвместни технологични инициативи за публично-частни изследователски партньорства, които да затвърдят лидерството на Европа в областта на наноелектрониката и възрадените системи.

Източник:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/1590&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>

М. Стоянова

ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНАТА ПОЛИТИКА И ИНОВАЦИИТЕ В СТРАНАТА И ЧУЖБИНА

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

В последното проучване от 2006 г. на европейската статистическа служба Евростат се изследва ключовата роля на процеса на интернационализиране на научните изследвания и технологичното развитие (ИТР) в Европа и света. Проучването разглежда този процес в няколко насоки, като за целта използва шест индикатора за оценка.

➤ Разходи за ИТР от чуждестранни източници на финансиране

Като изследва структурата на разходите за ИТР, финансирани от чужбина, в проучването се извежда следният обобщен извод: **Размерът на средствата за ИТР, финансирани от чужбина, е много по-голям в малките страни от ЕС.**

На базата на данните за финансирани от чужбина разходи за ИТР, измерени като дял от брунтните вътрешни разходи за ИТР (Gross Domestic Expenditure on R&D - GERD) и като дял от разходите за ИТР от страна на бизнеса (Business enterprise expenditure in R&D - BERD), проучването показва следното:

- По показателя финансирани от чужбина разходи за ИТР като дял от брунтните вътрешни разходи за ИТР, Малта е лидер с 21,7%, следвана от Австрия (21,0%) и Латвия (20,4%). С най-ниски нива по този показател

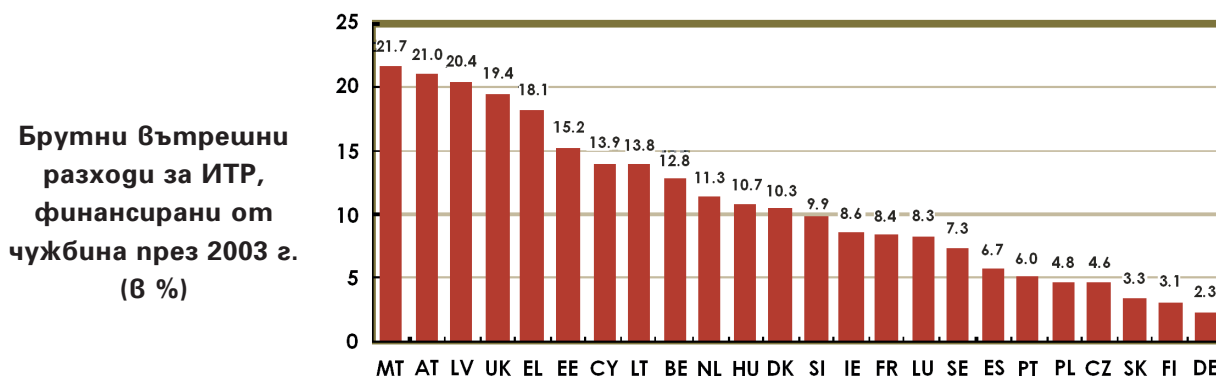
са Словакия (3,3%), Финландия (3,1%) и Германия (2,3%);

- По показателя чуждестранно финансиране на ИТР от страна на бизнеса като дял от общите бизнес разходи за ИТР, водеща позиция заема Литва с 36,2%, следвана от Австрия (29,9%) и Великобритания (26,0%). В другия край на скалата са Словакия (2,1%), Полша (1,5%) и Финландия (0,8%).

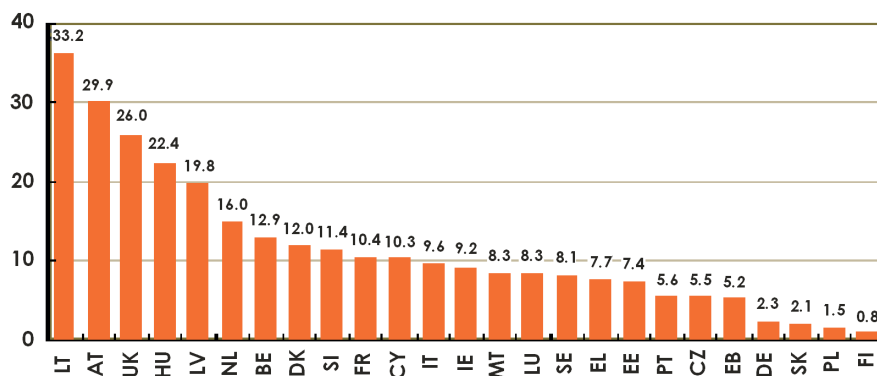
- По абсолютни стойности на брунтните вътрешни разходи за ИТР, финансирани от чужбина, Великобритания заема първо място с 5,8 млрд. евро, следвана от Франция (2,9 млрд. евро) и Германия (1,2 млрд. евро).

В проучването се подчертава още, че в повечето страни предприятията получават най-голям дял (над 60%) от средства за ИТР от чужбина. Изключение правят Полша и Малта, в които предприятията получават под 10% финансиране от чужбина за ИТР, докато гържавните сектори в тези страни получават съответно 60,3% и 47,6% от средствата за ИТР, финансирани от чужбина.

В четири страни (Гърция, Кипър, Естония и Финландия) секторът на висшето образование получава между 40% и 56% от средствата за ИТР от чужбина, докато предприятията получават между 12% и 20% от тях.

Бизнес разходи за ИТР, финансирани от чужбина през 2003 г. (в %)

Легенда: AT-Австрия; BE- Белгия; CY-Кипър; CZ- Чехия; DE-Германия; DK-Дания; EE-Естония; EL-Гърция; ES-Испания; FI-Финландия; FR-Франция; (по азб. HU-Унгария; IE – Ирландия; LT-Литва; LU-Люксембург; LV-Латвия; рег) MT- Малта; NL – Холандия; PL-Полша; PT-Португалия; SE-Швеция; SI-Словения; SK-Словакия; UK-Великобритания

➤ Изследователски дейности на индустриалните филиали в чужбина

Въз основа на този индикатор проучването извежда следния обобщен извод: **Унгария и Ирландия са водещи по разходи за ИТР от страна на индустриалните филиали в чужбина, а също и по оборот на индустриалните филиали в чужбина**

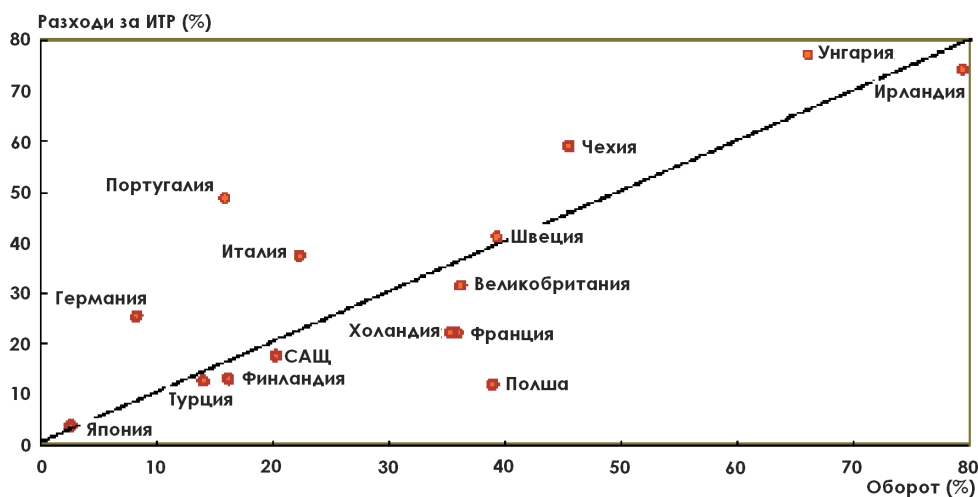
Като отбелязва различията по отношение на индустриалната структура и на разходите за ИТР в производствения сектор, като дял от брутния вътрешен продукт, Евростат обобщава, че: **Португалия**

и Германия са по-привлекателни за инвестиране в ИТР, отколкото в производствената дейност, докато в Полша е обратното.

Други обобщени данни, изведени в резултат на проучването, са:

- Според дела на разходите за ИТР на индустриалните филиали (от разходите за ИТР в производствения сектор), страните се намират в диапазон от 2,6% (в Япония) до 79,5% (в Ирландия), а според дела на оборота на индустриалните филиали от общия оборот в индустрията – диапазонът е от

Разходи за ИТР на индустриалните филиали в чужбина (като дял от общите разходи за ИТР в производствения сектор) и оборот на индустриалните филиали в чужбина (като дял от общия оборот в индустрията) през 2002 г.

3,8% (в Япония) до 77,1% (в Унгария);

- В малките и отворени икономики, като Унгария и Ирландия, индустриалните филиали в чужбина играят по-голяма роля в областта на ИТР в сравнение с националните фирми.

➤ **Технологичен баланс на плащанията**

Чрез този индикатор се отчита международният технологичен трансфер – плащания за покупки и продажби на патенти, лицензи, търговски марки, дизайн, ноу-хау и свързаното с тях техническо обслужване и др.; за разлика от разходите за ИТР, това са плащания за създадени вече технологии или технологични услуги. Технологичният баланс на плащанията отразява, от една страна, способността на дадена държава да продава своите технологии в чужбина и, от друга страна, да използва чуждите технологии. Дефицитът на технологичен баланс води до увеличаване на вноса или до намаляване на приходите.

Графиката показва разходите за внос

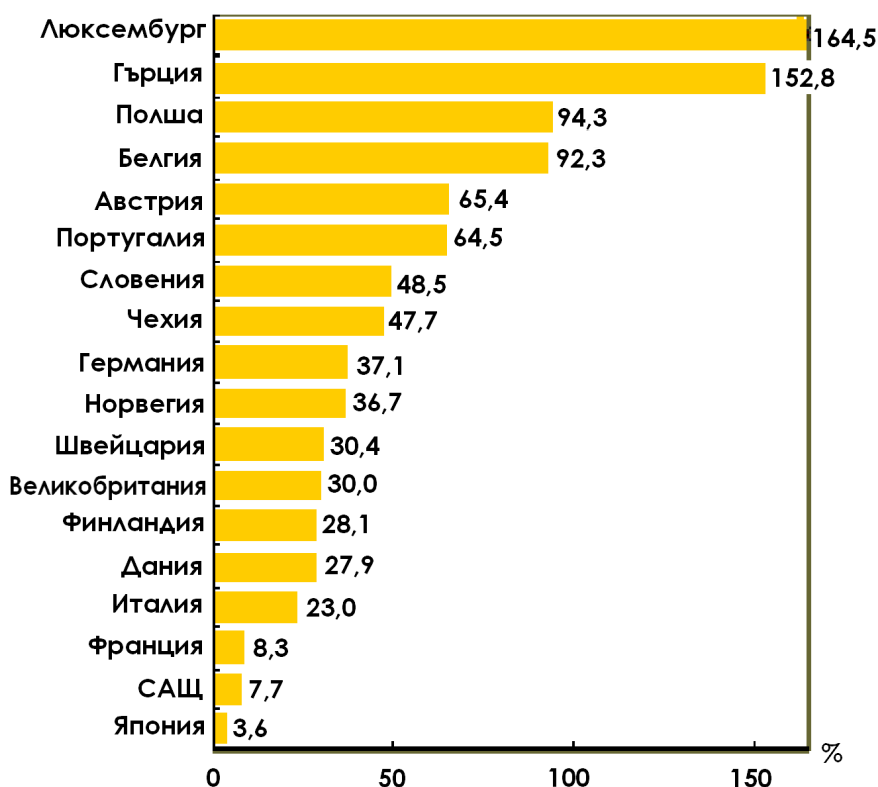
на технологии по отношение на брутните вътрешни разходи за ИТР в отделните страни. Данните сочат много висок процент за Люксембург, Гърция и Полша.

В проучването на Евростат се подчертава, че индикаторът “технологичен баланс на плащанията” има някои ограничения за международно сравнение, тъй като националните източници могат да бъдат понякога несъвместими, примерите – неподходящи или методологичните – различни.

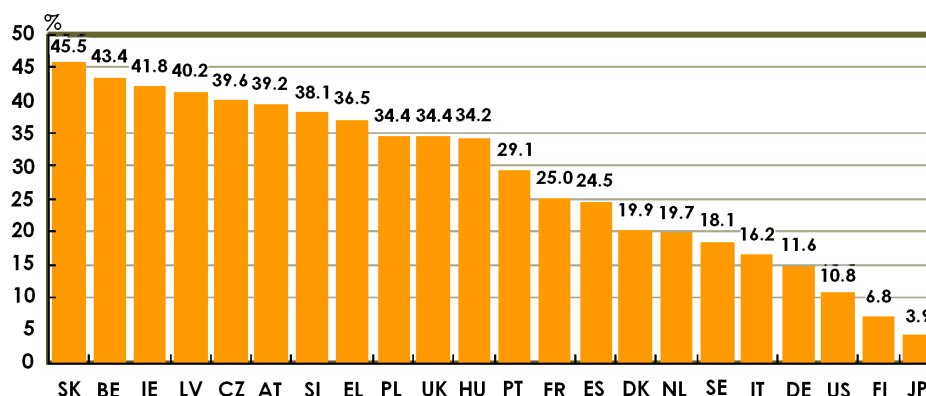
➤ **Патенти за изобретения от съвместни проекти**

Друг критерий за измерване на степента на интернационализиране на ИТР е чуждестранното участие в патентна дейност. На базата на подадените заявки за патенти в Европейското патентно ведомство (ЕПВ), които са резултат на съвместни проекти, проучването извежда следния обобщен извод: Малките страни участват по-активно в чуждестранни сътрудничества за иновативна дейност

Технологичен баланс на плащанията като дял от брутните вътрешни разходи за ИТР през 2004 г.

Подадени заявки за патент в ЕПВ в резултат на чуждестранно коопериране като процент от всички заявки в избрани страни с над десет заявки за патент през 2002 г. (по страни)

Легенда: SK-Словакия; BE-Белгия; IE – Ирландия; LV-Латвия; CZ- Чехия;
 AT-Австрия; SI-Словения; EL-Гърция; PL -Полша; UK-Великобритания;
 HU-Унгария; PT-Португалия; FR-Франция; ES-Испания; DK-Дания;
 NL – Холандия; SE-Швеция; IT – Италия; DE-Германия; US – САЩ;
 FI-Финландия; JP - Япония

➤ **Статистически данни за студенти, които се обучават в чужбина**

Този индикатор най-добре изразява степента на мобилност на студентите в сферата на висшето образование, както и на потенциалните бъдещи изследователи. На базата на този индикатор обобщените данни за 2004 г. показват, че: Великобритания заема водеща позиция по приети в страната чуждестранни студенти от други държави членки на ЕС.

➤ **Статистически данни за гиганти в бизнеса с инвестиции в изследователска и технологична дейност**

Въз основа на този индикатор проучването на Евростат посочва, че през 2005 г. германо-американският автомобилен концерн **DaimlerChrysler е световен лидер по размер на инвестициите в ИТР.**

Проучването се базира на данните за размера на инвестициите за ИТР на най-големите компании (групирани в две групи: “компании в ЕС” и “компании извън ЕС”) във всеки от следните пет икономически сектора:

- о Автомобили и части;

Източник:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NS-06-015/EN/KS-NS-06-015-EN.PDF

- о Фармацевтика и биотехнологии;
- о Хардуер за информационни технологии (ИТ);
- о Електроника и електрическо оборудване;
- о Софтуер и компютърни услуги.

В проучването се посочва още, че:

- Делът на инвестициите за ИТР от страна на водещите в съответния сектор компании от ЕС (спрямо размера на инвестициите за ИТР във всеки един от секторите) варира между 55% и 88%, докато за компаниите извън ЕС тези проценти са между 29% и 64%;
- Концентрацията на инвестиции в ръцете на петте водещи компании от ЕС е най-голяма в сектора “хардуер за ИТ”, където делът на тези компании е 86% от всички инвестиции за ИТР в този сектор; петте водещи компании извън ЕС инвестират само 29% от общия размер на инвестициите за ИТР в този сектор;
- Водещите пет компании от сектора “Електроника и електрооборудване” в ЕС заемат около 88% дял от общия обем на инвестициите за ИТР в този сектор.

ДОБРИ ПРАКТИКИ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕС ЗА СТИМУЛИРАНЕ РАСТЕЖА НА ИКОНОМИКАТА И ЗАЕТОСТТА

На пролетното заседание на Европейския съвет през 2005 г. в Брюксел, Лисабонската стратегия, приета през 2000 г., получава ново начало. Европейската комисия предлага да се пренасочи вниманието на ЕС към **постигането на по-висок траен икономически растеж и създаването на повече и по-добри работни места** в Европа чрез образование и квалификация. В своя Годшен доклад от м. януари 2006 г. за напредъка по осъществяването на Лисабонската стратегия, Комисията дава оценка на националните програми за реформи, изтъква техните силни и слаби страни и дава указания на държавите членки да направят подобрения там, където е необходимо. Посочени са четири приоритетни области: увеличаване на инвестициите в областта на науката и образованието; отключване на бизнес потенциала, особено на малките и средните предприятия; увеличаване на възможностите за трудова заетост за приоритетните категории; интегриране на енергийната политика на Европа. За всяка от тези области са договорени редица конкретни действия, които трябва да се осъществят до края на 2007 г.

Изследвания и технологично развитие (ИТР) и иновации

Около половината от държавите членки на ЕС стимулират увеличаването на частните инвестиции за ИТР чрез данъчни облекчения, а останалите държави планират да въведат подобни мерки. **Испания** обмисля да намали данъците за фирмите, които инвестират в ИТР, така както е в **Холандия**. **Унгария** има намерение да опрости системата си за данъчно облагане, а **Франция** планира до 2010 г. да увеличи до три пъти финансирането на изследванията от данъчни постъпления.

В **Испания**, **Дания** и **Естония** съществуват специални програми за увеличаване на броя на изследователите в частния сектор. **Германия** стартира инициатива за стимулиране на върховите изследвания в универ-

ситетите. Инициативата има за цел да превърне някои от германските университети във водещи в световен мащаб.

Италия работи по посока създаване на центрове по компетентност за обучение и изследвания, вкл. система за дистанционно обучение в университетите в средиземноморския регион и стимулиране на мобилността на преподавателите и студентите в цялото Средиземноморие. **Испания** и **Португалия** създават съвместен изследователски институт.

С цел да се подобри ефективността на публичните разходи за ИТР, **Словакия**, **Испания** и **Франция** имат намерения да въведат системи за контрол и оценяване. Във **Франция** се създават т. нар. "Poles de Competitivite" (центрове за стимулиране на конкурентноспособността). Тяхната задача е да координират онези стимули за фирмите, за които ИТР са от решаващо значение.

В **Словения** вече има резултати от въведената отскоро клъстер инициатива: до 2004 г. са започнали работа 18 клъстер бюра, които са подпомогнали кооперирането между 350 фирми и 40 образователни/изследователски организации.

В **Литва** правителството създава технологичен институт, който подпомага фирмите в тяхната дейност по ИТР и иновации.

Ирландия се грижи резултатите от публичните изследвания да бъдат реализирани възможно най-ефективно на пазара, като се раздават лицензи на частния сектор или се подпомагат идеите на изследователите да излязат на пазара и да бъде постигнат максимален икономически ефект от тях.

Италия работи активно за намаляване на пропуските в областта на защитата на интелектуалната собственост, като приема мерки, които трябва да подобрят патентноспособността на фирмите и да доведат до понижаване на разходите за патентоване.

В **Германия** са учредени агенции за патенти и прилагане на изобретенията. В Белгия федералното правителство, Европейското патентно ведомство, изследователските центрове и университетите си сътрудничат в рамките на една обща инициатива, чрез която се подпомагат малките и средните предприятия при използването на системата за правна регулация на интелектуалната собственост.

Латвия изработва публична програма за подпомагане на фирмите, чиято цел е защитата и прилагането на интелектуалната собственост.

Подоброени рамкови условия за фирмите и по-добре функциониращи пазари

Ирландия изработва свой национален метод за надзор по прилагането на директивите на ЕС. За да се избегне ненужното усложняване на националното законодателство, някои държави членки на ЕС съвсем съзнателно избягват въвеждането на нови правни регламенти при прилагането на директивите на ЕС (**Австрия, Холандия**). Други държави прилагат ускорени мерки за въвеждане на европейското законодателство, за да не се допусне закъснение спрямо останалите страни (напр. **Италия, Франция**).

Латвия поема политически ангажмент за прилагане на законодателството на Европейския съюз, като си поставя конкретни цели и срокове за гарантиране на своевременното и коректно прилагане на директивите за вътрешния пазар.

Много от държавите членки имат голям напредък в областта на "електронното правителство" (e-Government) като например организиране на обслужването на "едно гише" ("one-stop shops") за фирми и граждани (Белгия, Естония, Финландия, Франция, Ирландия, Италия, Полша, Португалия). Резултатите са положителни и се изразяват както в по-малка бюрокрация, така и в по-кратки срокове на обслужване. В **Дания, Франция, Холандия, Италия** и **Финландия** регистрацията на една фирма отнема по-малко от две седмици. В **Литва** при назначаването на служителите трябва да се спазва една единствена процедура, а във **Великобритания,**

Швеция и **Ирландия** – две процедури.

Повечето държави членки на ЕС (**Австрия, Белгия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Франция, Германия, Литва, Люксембург, Холандия, Португалия, Великобритания, Словения**) провеждат анализи на административните разходи за законодателство или планират провеждането на такива. Голяма част от тях използват вариантите на приложения първо в **Холандия** модел на стандартните разходи, в които са залегнали главните принципи на общата методика на ЕС, използвана от Комисията на Съвета и на държавите членки през м. октомври 2005 г. Пет държави (**Чехия, Дания, Холандия, Швеция, Великобритания**) са си поставили и конкретни количествени цели до 2010 г. да намалят управленските си разходи с 20-25%.

Освен четирите държави (Дания, Ирландия, Люксембург, Швеция), които вече са стартирали програми за опростяване на различните процедури, още осем други планират такива (Австрия, Естония, Германия, Италия, Полша, Словения, Испания, Великобритания).

Много страни, между които **Ирландия** и **Холандия**, са въвели ограничения за достъп до пазара на свободните професии, финансовите услуги и енергийните пазари. **Словения** е определила препятствията за отварянето на енергийния ѝ пазар и планира мерки за тяхното отстраняване. Освен това се правят стъпки към подобряване на конкуренцията във финансовите услуги. **Великобритания** планира мерки за стимулиране на конкуренцията в юридическите услуги. **Естония** има намерения да проведе активна политика по отношение на конкуренцията, което включва секторен анализ и изучаване на законодателството в тази област. **Дания** провежда скрининг на националните законодателства, за да отстрани ограниченията за внос и инвестиции в страната ("Task Force for the Internal Market"-TIM).

Кипър предвижда проверка на ефективността на всички съществуващи и предвидени законодателни мерки по отношение на блокиране на пазара. **Словакия** стартира

инициатива за създаването на борса за Централна Европа, която да отстрани проблема с липсващите фондови борси не само там, а и в съседните ѝ страни. Поканени са да участват **Унгария** и **Чехия**. Словашкият вътрешен пазар е твърде малък, за да поддържа добре функциониращ и ликвиден пазар на ценни книжа. За тази цел са необходими усилията на повече държави.

Португалия предлага голям брой програми за стимулиране на интернационализирането на частния бизнес. Тя приема своя собствена програма за ускоряване на индустриалните промени и процеса на реструктуриране.

Литва планира рекламни кампании с примери за успешни фирми, за да подобри имиджа на частния бизнес сред широката общественост. **Великобритания** предлага на училищата петдневни "курсове по предприемачество" за всички ученици между 14- и 16-годишна възраст. **Испания** планира да запознае учениците от всички класове със значението на предприемаческите инициативи и неуспехи.

Редица държави провеждат интересни инициативи, за да се улесни достъпът на малките и средните предприятия до капитала. Такива са програмите "**KAPITAL**" в **Чехия**, пакета от мерки "**PreSeed**" във **Финландия** и "**Enterprise Capital Funds**" във **Великобритания**. **Дания** планира данъчни облекчения при икономически растеж на фирмите. Облекченията са гарантирани за три години и влизат в сила, когато фирмата отчете за първи път печалба.

Заетост, дългосрочно финансиране и демография

Редица държави членки на ЕС реструктурират финансовите си ресурси в съответствие с националните си приоритети. Така например **Дания**, **Великобритания** и **Финландия** значително са увеличили публичните си разходи за образование, за да нарастат продуктивността и възможностите за заетост на трудоспособното население.

Много от държавите членки подобряват дългосрочно финансирането на пенсионните си системи. В **Белгия**, **Испания**, **Франция**, **Австрия**, **Португалия** и

Финландия са обвързали тясно осигурителните пенсионни вноски с разходите за пенсии.

Много от новите държави членки (**Естония**, **Литва**, **Латвия**, **Полша**, **Унгария** и **Словакия**) диверсифицират риска на своите пенсионни системи, като преустройват законодателството си в областта на пенсионното осигуряване така, че да се включат и частни финансиращи инструменти.

Швеция, **Италия**, **Литва** и **Полша** са организирали пенсионните си системи, като са обвързали директно размера на пенсията с внесените през целия трудов стаж вноски и с очакваната продължителност на живота към момента на пенсионирането. Във **Франция** необходимият брой години осигурителен стаж за пенсиониране се обвързва с очакваната увеличаваща се продължителност на живота.

Германия предвижда обвързването на индекса на държавната си пенсионна система с коефициент на устойчивост, което означава че индексът зависи от съотношението между броя на заетите и броя на пенсионерите. Подобни корелации подобряват дългосрочната финансова стабилност на пенсионните системи дори когато увеличаването на възрастното население води до някои проблеми.

Пенсионната реформа е важен фактор, с който се обяснява голямото увеличаване на коефициента на заетост при по-възрастното работещо население след 2000 г. Във **Финландия** например значително е нараснал коефициентът на заетост на по-възрастното работоспособно население – от 35% през 1995 г. на 50,9% през 2005 г. Това се дължи както на промените в пенсионната система, така и на целевото обучение, на по-голямото внимание и грижи към по-възрастните работещи и на целевите субсидии за работни места с минимална заплата.

Ирландската програма "Skill-nets" предлага на фирмите лесен достъп до гъвкави, иновативни и изгодни като разходи форми на образование и повишаване на квалификацията. От тези инициативи са се възползвали вече около 30 хил. работещи. **Естония** планира реформа на професионал-

ното образование, а **Люксембург** има намерения да организира система за признаване на формите за неформално обучение.

Австрия си поставя за цел да попълни 5 хил. свободни работни места, за които в момента трудно се намират желаещи, главно поради ниското заплащане на труда (в най-честия случай това са работни места на почасова заетост). Новосъздадената комбинирана заплата удовлетворява както работодателите, така и работещите. Тези промени са насочени към млади хора, които са безработни по-дълго от шест месеца, и към по-възрастни, които са безработни повече от една година.

Холандия предприема конкретни мерки за правилно и равномерно разпределение на средствата за живот на населението през различните фази: работа, раждане и отглеждане на деца. Доброволна спестовна система дава възможност на работещите да заделят част от заплатите си, с които да покрият разходите си през периоди на неработоспособност. Тази спестовна система е с големи данъчни облекчения.

Словакия полага усилия да подобри баланса "работа-живот" на младите семейства. Удължава се работното време на училищата и детските градини. Държавата подпомага създаването на нови целодневни заведения за малки деца, създава условия за почасова заетост и прилага индивидуални помощни програми за трудовото интегриране на жените след изтичането на отпуската им по майчинство.

В **Гърция** има нов закон, с който се реформира националната система за учене през целия живот. Създадена е комисия, която да координира националните усилия, да стимулира обучението и преквалифицирането в предприемачески знания и умения, да прилага най-добрите практики и да отстранява проблемите.

Енергийни и екологични технологии

Скандинавските страни са създали интегриран пазар за покупка и продажба на електроенергия. Допълнителни електро-

проводни между **Холандия** и **Норвегия**, между **Финландия** и **Естония** и между **Дания** и **Швеция** улесняват търговията и имат за цел да подпомагат електропроизводството от алтернативни енергийни източници, например вода и вятър, като по този начин се редуцират вредните емисии.

Австрия, Чехия, Кипър, Великобритания и **Малта** използват механизма за публични поръчки, за да стимулират екологичните технологии и енергийната ефективност. **Германия** предлага облекчения, за да стимулира икономията на енергия в сградите и стартира обширна програма за саниране.

Швеция преследва целта до 2020 г. да се раздели със зависимостта си от остарели енергийни технологии. Това трябва да се постигне чрез въвеждането на "зелени данъци" и стимулиране на използването на вятъра като енергоресурс, както и на "зелен сертификат за електроенергия". Този сертификат гарантира, че част от потреблението на електроенергия се покрива от възобновяеми енергийни източници. **Естония** стартира реформа в системата на екологичното данъчно облагане по посока промяна в консумацията на електроенергия и в замърсяването на околната среда, като по този начин стимулира устойчивото използване на природните ресурси.

На национално и регионално ниво в **Германия, Испания** и **Дания** вече са налице резултатите от използването на вятъра като енергиен източник.

Германия разполага с повече от 1/3 от световния капацитет на алтернативните източници на енергия от вятърни генератори, а в **Испания** 6,5% от електропроизводството е от вятърни генератори. Изключително ефективна е индустрията за добиване на електроенергия от вятър и в **Дания**. Секторът се разраства изключително бързо и датските турбини са завладели в момента целия световен пазар. Тази индустрия в **Дания** предлага работни места на повече от 20 хил. души. Във **Великобритания** се увеличава използването на биогорива.

Източник:

http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/2006_annual_report_appendix_de.pdf

Ю. Дичева

НАУКА И ИНДУСТРИЯ

ИНОВАТИВНОТО РАЗВИТИЕ НА МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ИРЛАНДИЯ

През 2005 г., Камарата на малките и средните предприятия (МСП) в Ирландия публикува проучване за напредъка на фирмите в използването на информационните и комуникационните технологии в бизнеса (е-бизнес). Проучването обхваща 601 фирми с персонал под 250 души в осем района на страната. Посочват се следните основни резултати:

- Три от 10 фирми, които са опитали да се модернизират чрез широколендов достъп до Интернет, не са успели поради липса на подходяща услуга в тази насока;

- Само 29% от фирмите имат широколендов достъп до Интернет, докато 1/3 от тях все още използват стандартните телефонни линии;

- Все още съществува регионално различие: докато 65% от фирмите в Дъблин използват широколендов достъп, то в централните и граничните райони, техният процент е съответно 41% и 44%;

- Най-често използвани приложения на е-бизнеса са електронната поща и преглеждането на документи в Интернет;

- Другите по-широко използвани приложения на е-бизнеса са онлайн банкирането (58% от фирмите) и онлайн услугите, свър-

зани с разплащания (41% от фирмите).

В условията на нарастващата глобална конкуренция, в Ирландия се осъществява все по-голям натиск върху МСП да повишават своята производителност. Решаващо значение в тази насока оказва способността на фирмите да прилагат иновативни технически и производствени решения. За да се постигне ефективност от тяхното внедряване, се изискват не само достъпни възможности и правилно оценяване на иновативните идеи, но така също и ясно разбиране за това как технологиите могат да бъдат приложени в една бизнес среда чрез реинженеринг на управленските и оперативните процеси.

Решаването на тези проблеми е обект на програма на Камарата на МСП в рамките на инициативата за вътрешно фирмено обучение, насочващо фирмите към иновативно развитие и трансфер на знания. Програмата, която стартира през 2006 г. и обхваща 12-месечен период на обучение (комбиниращо учебни занятия, семинари и практически проекти), има за цел да поведе участниците през иновативния процес, като ги подпомогне да внедрят определени проекти за трансфер на знания в своите организации.

Източници:

<http://www.chambers.ie/index.php?id=105>

<http://www.chambers.ie/index.php?id=476>

М. Стоянова

СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ В БЪЛГАРИЯ

След присъединяването на България към Европейския съюз (ЕС), българските граждани при определени условия вече имат права, които им осигуряват трудова мобилност в Общността, т.е. те са свободни да търсят работа, да упражняват професия, да предоставят услуги и да развиват бизнес във всяка друга държава членка, както и в Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария.

В българското законодателство терминът „регулирана професия“ е въведен с последните изменения и допълнения на Закона за висшето образование и Закона за професионалното образование и обучение.

„Регулирана професия“ е дейност или съвкупност от дейности:

- o включена в Списъка на регулираните професии в Република България;
- o от обществена значимост и/или е от съществено значение за живота и здравето на хората;
- o упражняването на която е определено чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в призната от държавата професионална организация.

Това определение точно следва дефиницията, заложена в Директива 92/51 на Съвета от 18 юни 1992 г. относно втората обща система за признаване на професионално обучение за допълнение на Директива 89/48/ЕИО.

Правното регулиране на взаимното признаване на дипломи и професионални квалификации се разпределя в две групи: първата група засяга мерките за изграждане и въвеждане на Обща система за признаване на дипломи и други документи за придобита квалификация или успешно завършен цикъл

на обучение за придобиване на право за упражняване на регулирана професия (т. нар. директиви от Общата система), а втората група включва правните актове, отнасящи се до няколко конкретни направления на професионална дейност от областта на регулираните професии (т. нар. секторни директиви).

На практика това означава, че ако гражданин на държава от ЕС, Швейцария, Лихтенщайн, Норвегия или Исландия желае да упражнява някоя от регулираните професии в България, то той се нуждае от съгласието на определен орган, компетентен да взема решения по даване или признаване на правоспособност за нейното упражняване.

Списъкът на регулираните професии в България се поддържа като единна електронна база данни от **Националния център за информация и документация (НАЦИД)** на уеб-адрес: <http://regprof.nacid.bg/>.

Уеб-страницата предоставя информация за гражданите на други държави, които желаят да работят в България, а също и за българските граждани, желаещи да работят в друга държава от Европейския съюз, в Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария. Тя се предлага на български и на английски език и съдържа пълни данни за лицата за контакт във вedomствата, компетентни да взимат решения по даване или признаване на правоспособност за упражняване на регулираните професии. Освен това предоставя информация и хипервръзки към нормативната база, уреждаща регулираните професии: директивите на ЕС, както и нормативните актове в българското законодателство.

Т. Димитрова

ЦИФРИ И ФАКТИ

КИТАЙ – ВТОРИЯТ ПО ГОЛЕМИНА ИНВЕСТИТОР В НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В СВЕТА

Според последното изследване на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие - Science, Technology and Industry Outlook 2006, се предвижда до края на 2006 г. Китай за първи път да надмине Япония по инвестиции за научни изследвания и технологично развитие (НИТР) и да заеме второто място в света след САЩ. Прогнозите са до края на 2006 г. Китай да инвестира в НИТР около 136 млрд. евро, Япония - 130 млрд. евро, САЩ - 330 млрд. евро, а държавите от ЕС-15 - над 230 млрд. евро.

За периода 1995-2004 г. разходите на

Китай за научни изследвания като процент от брутния вътрешен продукт нарастват с много бързи темпове (като по ръст те надминават ръста на икономиката, който е между 9 и 10% годишно). Увеличението е почти двукратно - от 0,6 % от БВП до 1,2 % от БВП (от 17 млрд. евро през 1995 г. на 94 млрд. евро през 2004 г.).

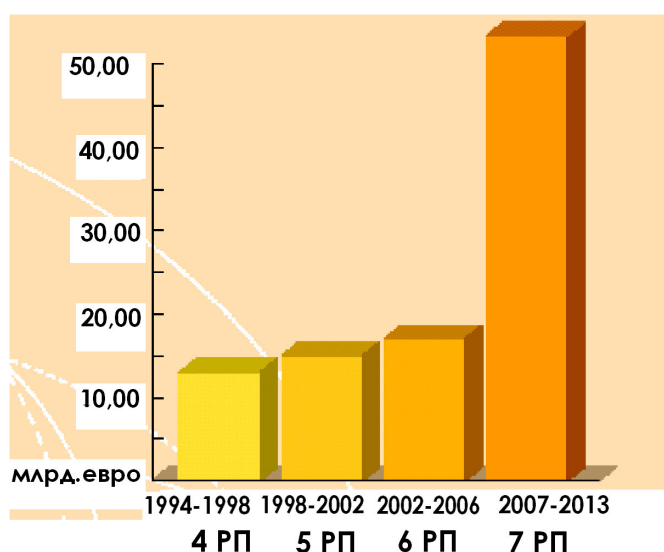
За същия период броят на учените в страната нараства със 77 %. По този показател Китай заема второ място в света с 926 000 учени, нареждайки се след лидера САЩ - 1,3 млн. учени.

Източник:

http://www.oecd.org/document/26/0,2340,en_2649_37417_37770522_1_1_1_37417,00.html

В. Георгиева

БЮДЖЕТ НА РАМКОВИТЕ ПРОГРАМИ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА 1994 – 2013 Г.

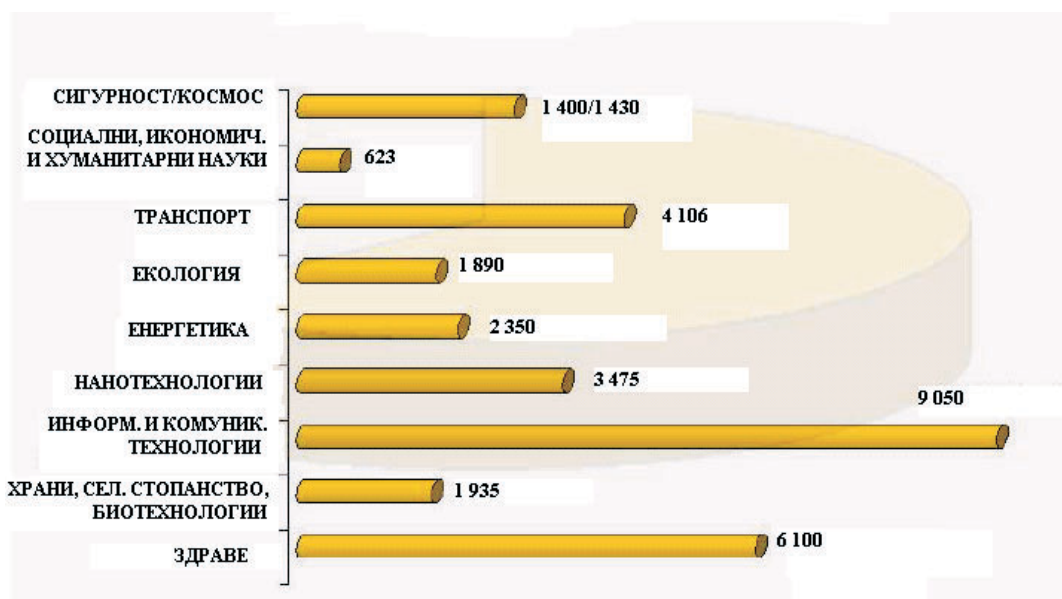
Източник:

http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/fp7-brochure_de.pdf

И. Джанунова

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА В ОБЛАСТ "СЪТРУДНИЧЕСТВО"

(в млн. евро, състояние към ноември 2006 г.)

Общ бюджет на област "Сътрудничество": 32 413 млн. евро

Източник:

http://cordis.europa.eu/fp7/budget_en.html

Ю. Дичева

ГОЛЕМИ ИНВЕСТИЦИИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В НОРВЕГИЯ

През 2007 г. правителството на Норвегия планира да увеличи значително капацитета на детските градини в страната, като едновременно с това се постигне и по-високо качество на обучението в тях. За тази цел са отделени 3,2 млрд. норвежки крони (около 392 млн. евро). От тях 1,24 млрд. крони (151 млн. евро) са предназначени за разкриване на 19 300 нови места в детските градини.

От есента на 2007 г. е предвидено и въвеждането на двукомпонентна схема за осигуряване на безплатни учебни материали за

учениците от горните класове на средните училища. Предвидените от държавата средства за тази дейност възлизат на около 45 млн. евро. Допълнително всеки учащ може да ползва заем и от държавния Фонд за кредитиране на образованието.

Значително ще се увеличи също и капиталът на Фонда за научни изследвания и иновации - от 1,2 млрд. евро до 7,4 млрд. евро.

Източник:

www.regjeringen.no/en/ministries/kd/Press-Contacts/Press-releases/2006/Big-investment-in-kindergarten-and-education.html?id=419842

С. Богданова

ПРОЯВИ, ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ

ЛАНСИРАЩА КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В СОФИЯ

На 31 януари и 1 февруари 2007 г. в София беше проведена лансираща конференция за Седма рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности. Конференцията беше официално открита от г-н **Даниел Вълчев**, заместник министър-председател и министър на образованието и науката, който връчи и наградите на най-успешните участници в Шеста рамкова програма. Поздравителни адреси бяха погнени от г-н **Даниел Якоб**, заместник-генерален директор, Генерална дирекция „Изследвания“ в Европейската комисия, **Майкъл Хъмфри**, посланик на постоянното представителство на Европейската комисия в България и г-н **Фердинанд фон Ваие**, културно аташе на Посолството на ФРГ в България.

Лектори от Европейската комисия запознаха представителите на българската научна общност и индустрията с цялостната рамка на програмата - основните цели, приоритетите, схемите за финансиране и правилата за участие:

- г-н **Даниел Якоб**, заместник-генерален директор на Генерална дирекция „Изследвания“ в Европейската комисия, представи темата „Седма рамкова програма: инвестиране в бъдещото на „Европа на знанието и иновациите““;

- г-н **Леонигас Караниперис**, съветник на дирекция в „Европейско научноизследователско пространство – научни програми и капацитет“, Генерална дирекция „Изследвания“, представи специфичните програми „СЪТРУДНИЧЕСТВО“ и „КАПАЦИТЕТИ“ на Седма рамкова програма;

- г-жа **Анжелика Ланге-Гао**, Генерална

дирекция „Изследвания“, представи специфичната програма „ИДЕИ“;

- г-н **Граам Страуг**, отдел „Осъществяване на дейности по външни услуги“, Генерална дирекция „Изследвания“, представи специфичната програма „ХОРА“ и презентация на тема „Среща на националните контактни лица – роля, отговорности, ангажименти и принос към ефективизиране на националното участие в Седма рамкова програма“;

- г-н **Робърт Бурмание**, отдел „Специфични дейности за международно сътрудничество“, Генерална дирекция „Изследвания“ представи схемите за координация на националните програми и политики в областта на научните изследвания и иновациите;

- г-р **Дариус Каспръжчки** представи портала за Интелектуалните права и собственост.

- г-н **Винсент Канарт**, дирекция „Интеринституционални и правни въпроси – Рамкова програма“, Генерална дирекция „Изследвания“ представи финансовите и правните аспекти при участие в Седма рамкова програма;

- г-н **Алан Крос**, съветник по политическите въпроси, Генерална дирекция „Изследвания“, представи информацията относно подаването и оценката на проектите по Рамковата програма;

- **Вирджиния Меркури**, връзки с обществеността – CORDIS, представи портала CORDIS като портал за Седма рамкова програма;

Бяха организирани и тематични сесии и дискусии по приоритетите на Седма рамкова програма, в които България има добри на-

учни традиции, с последващо обособяване на групи по интереси за създаване на партньорства и съвместно участие в конкурсите на Рамковата програма:

• **Тематична сесия “Здраве и храна”.**

Д-р **Алфредо Агилар**, дирекция „Биотехнологии, селско стопанство и храна“, Генерална дирекция „Изследвания“ и д-р **Луис Мингез**, дирекция „Здраве“, Генерална дирекция „Изследвания“, представиха работните програми по двата приоритета на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО” – Здраве и храна, Селско стопанство и Биотехнологии. Други лектори в тази тематична сесия бяха **Тодор Попов** от Медицинския университет - София, който представи обявените конкурси по приоритет “Здраве”, и мястото на България в него, и **проф. Иван Минков**, национално контактено лице за храна, аграрни науки и биотехнологии, който запозна аудиторията със съществуващите Европейски технологични платформи и възможностите за включване на български организации.

• **Тематична сесия “Информационни и комуникационни технологии – ИКТ”.** Соня Спасова, национално контактено лице по Седма рамкова програма за ИКТ, представи работната програма и обявените конкурси по приоритет “Информационни и комуникационни технологии” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”. Други лектори по тази тематична сесия бяха **Атанас Киряков** от Ontotext Lab., Сирма Груп, който направи презентация на тема “Опитът на най-успешната софтуерна фирма в БРП, планове за 7РП и презентация на семантична търсачка за новини, разработена в проект по БРП”. **Тотка Чернаева**, дирекция „Информационно общество и информационни технологии“, Държавна агенция за информационни технологии и съобщения – ДАИТС, представи съществуващите Европейски технологични платформи и възможностите за включване на български организации в тях;

• **Тематична сесия “Нанотехнологии и нови материали”.** Д-р **Лоренцо Валес**, дирекция „Индустриални технологии“, Генерална Дирекция „Изследвания“, представи работната програма и отворените конкур-

си по приоритет “Нанонауки, нанотехнологии, материали и нови технологии за производство” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”.

Анна Пройкива от Софийския университет “Св. Климент Охридски” направи презентация на тема “Мястото на България в приоритет НАНО”

• **Тематична сесия “Сигурност”.** Г-н **Клемент Уилямсън**, отдел „Сигурност“, Генерална дирекция “Предприятия и индустрия“, представи работната програма и отворените конкурси по приоритет “Сигурност” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”. Презентация на тема “Мястото на България в приоритет „Сигурност” беше представена от **ст.н.с. I ст., г-н Стефан Хагжитогоров**, директор по национална сигурност и отбрана в Центъра за изследвания към Българската академия на науките;

• **Тематична сесия “Енергия”.** Г-жа **Милена Цолева**, дирекция „Енергийна стратегия“, Министерство на икономиката и енергетиката, представи работната програма и отворените конкурси по приоритет “Енергия” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”. **Ива Петрова**, дирекция „Енергийни пазари и реструктуриране“, Министерство на икономиката и енергетиката, представи мястото на България в този приоритет. Други лектори от Министерство на икономиката и енергетиката бяха **Валентина Илиева**, **Александрина Димитрова** и **Христо Христов**, които представиха съществуващите Европейски технологични платформи (ТП) “Електроцентрали с фосилни горива”, „Фотоволтаика“ и “Бъдещи енергийни мрежи” – и възможностите за включване на български организации в тях;

• **Тематична сесия “Околна среда”.** Доктор **Мартин Шарман**, дирекция „Околна среда“, Генерална дирекция „Изследвания“, представи работната програма и отворените конкурси по приоритет “Околна среда” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”. **Ст. н.с. I ст. Стайчо Колев** от Националния институт по метеорология и хидрология на БАН представи мястото на България в приоритета “Околна среда” на Седма рамкова програма.

Д. Динкова

ЕВРОПЕЙСКО ПРИЗНАНИЕ ЗА АСОЦИАЦИЯ НА ДОКТОРАНТИТЕ В БЪЛГАРИЯ НА EURODOC 2007

Годишната конференция и Общото събрание на Eurodoc (Европейски съвет на докторантите и младите изследователи) се проведеха в Лондон през периода 15-17 март 2007 г. Участие взеха делегати и гости от 26 страни, сред които и представители на Асоциацията на докторантите в България (АДБ), кандидатстваща за членство в Eurodoc.

Eurodoc (www.eurodoc.net) е европейска федерация на национални организации на млади изследователи. Като неправителствена организация, тя осъществява мониторинг на младите учени в Европа по отношение на различни параметри (мобилност, условия на труд, кариерно развитие, ръководство и обучение на докторантите и др.). Eurodoc изразява официална позиция и отправя препоръки към академични, бизнес и държавни институции по въпроси от особена значимост за младите европейски изследователи (напр. Болонския процес и прилагането на Лисабонската стратегия). При осъществяване на тази дейност федерацията е в постоянен контакт с ключови институции, провеждащи европейската политика в областта на научните изследвания и висшето образование като Европейската комисия, Генералната дирекция за научни изследвания, Европейската асоциация на университетите и др.

Всяка пролет Eurodoc провежда международна конференция за млади изследователи. Целта на конференцията е да предостави възможност на младите учени да се срещнат с европейски политически и икономически лидери и да се включат в плодотворни дискусии за изграждането на Европейското изследователско и образователно пространство. Тазгодишната конференция, организирана съвместно от Eurodoc и National Postgraduate Committee (британската организация член на Eurodoc) се проведе

в University of London Union. Ключовите лекции по темата „Постигания и предизвикателства при управлението на човешките ресурси в европейското висше образование и изследвания“ бяха изнесени от г-н Корнелис-Марио Вис (Европейска комисия, Генерална дирекция за научни изследвания) и г-жа Джил Кларк (Агенция за осигуряване на качеството - Великобритания). Равна по значимост в програмата беше и другата ключова лекция на тема „Проблеми на пола и оценяването в университетите“, представена от проф. Тереза Рийз (Университет Кардиф, Великобритания).

Пленарните сесии на конференцията завършиха с две интересни кръгли маси по темите „Кариера извън университета: необходимо обучение и възможни професии?“ и „Изследвания, предприемачество и трансфер на технологии“. До оживени дискусии доведоха и четирите уъркшопа, насочени към въпроси от вътрешните дебати и политика на Eurodoc: „Прилагане на Европейската харта и кодекс“², „Проучване на Eurodoc за докторантите в Европа“, „Проблеми на пола и оценяването в университетите“ и „Планиране бъдещето на Eurodoc“.

На Общото събрание на Eurodoc беше избран нов управителен съвет на организацията, влючващ представители на 7 държави (Холандия, Португалия, Хърватия, Великобритания, Унгария, Естония и Италия), с председател Коен ван Дам – докторант в Технологичния университет Делфт (Холандия).

Общото събрание гласува и за присъединяването към федерацията на двама нови членове - полската докторантска организация KRД и българската АДБ (www.phdgate.bg). Асоциация на докторантите в България бе приета с почти пълно мнозинство за пълноправен член на Eurodoc. Това е нова крачка в развитието на АДБ.

Асоциацията е учредена на 1 ноември

² The European Charter for Researchers. The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers – www.europa.eu.int/eracareers/europeanchaeter.

2002 г. в гр. София. Нейната мисия е да допринесе за защита на интересите, професионалното развитие и подпомагането на докторантите и младите учени в България. Основните цели на организацията са насочени към опазване и защита на икономическите, социалните и професионалните интереси на нейните членове и насърчаване на колегиалността и сътрудничеството между тях; осигуряване на достъп до информация; подпомагане на професионалната реализация на младите изследователи; стимулиране на изграждането и поддържането на контакти със сродни научни организации в България и чужбина. Членовете на организацията са над 500. Поддържа се и мейлинг-лист, в който са включени повече от 2300 докторанти и млади учени от цялата страна.

Досега Асоциацията има реализирани два успешни проекта - „Интегрирана база данни на докторантите в България и дискуссионен академичен форум“ и „Интегрирана база данни и дискуссионен академичен форум на български докторанти в чужбина“³. В резултат е изградена първата в страната база данни на български докторанти и млади учени. Освен докторанти от България в базата данни са включени и български докторанти от чужбина, както и чуждестранни

докторанти от университетите в Румъния, Турция, Белгия, Германия, САЩ и др.

Асоциацията на докторантите в България организира курсове и участва активно като партньор в научни форуми, срещи и събития, посветени на обучението, кариерното развитие и мобилността на докторанти. Тя взема отношение по въпроси, засягащи развитието и позициите на младите български учени в европейското изследователско пространство⁴. Асоциацията стимулира и неформалните срещи и контакти сред своите членове, което им предоставя пространство за обсъждане на иновативни идеи и обмяна на опит⁵.

Важността на Eurodoc и общността, която представлява, се доказва от нарастващата значимост на младите изследователи в националните и европейските обществени дебати и политически действия през последните години. Очаква се младата научна общност да играе все по-активна роля в бъдещето на Обединена Европа. Наред с присъединяването на страната ни към Европейския съюз, и Асоциацията на докторантите в България успешно заяви своето присъствие на европейско ниво.

М. Енчева, Н. Колчева

ТРАДИЦИОННИ НАГРАДИ ЗА НАЙ-УСПЕШНО УЧАСТИЕ В ШЕСТА РАМКОВА ПРОГРАМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

По време на лансиращата конференция за Седма рамкова програма в София, г-н Даниел Вълчев, заместник министър председател и министър на образованието и науката връчи наградите за най-успешните участници в Шеста рамкова програма в следните категории:

о **„Университет, с най-много успешни участия в БРП“** - Софийският университет “Св. Климент Охридски”;

о **„Университет, с най-много привлечени средства от БРП“** - Техническият университет – София;

о **„Най-активен регионален университет“** - Пловдивският университет “Паисий Хилендарски”;

о **„Най-успешен институт на Българска академия на науките“** - Институтът по паралелна обработка на информацията – БАН;

о **„Най-успешен институт на Нацио-**

³ В сътрудничество с Центъра за обучение на докторанти при БАН и Центъра за академични изследвания -София и благодарение на финансовата подкрепа на фондация „Отворено общество“.

⁴ Енчева, М., Ф. Колева, Н. Колчева. Проблеми на българските докторанти и възможности, предоставени им от Асоциацията на докторантите в България. *Наука*, извънреден брой, 2005, 72-80.

⁵ Колчева, Н., М. Енчева, Ф. Колева. Виртуалната мрежа като средство за интеграция на младата българска научна общност в Европа. *Наука* 1, 2007, 42-47.

налния център за аграрни науки” - Агро-БиоИнститутът;

о „Най-успешна фирма” - Сирма Груп;

о „Най-успешна неправителствена организация” - фондацията „Приложни изследвания и комуникации”;

о „Най-активен научноизследователски колектив” - проф. Йордан Стаменов и неговият научен колектив;

о „Най-успешно национално контактно лице” - Соня Спасова - национално контактно лице за Информационни и комуника-

ционни технологии;

о „Най-активен журналист, отразявал БРП” - Мара Георгиева, журналист от вестник “Капитал”.

Бяха връчени и някои индивидуални награди за особен принос:

о ст. н. с. **Велина Топалова** от Института по социология на БАН за принос в развитието на социалните науки в европейски мащаб;

о **Албена Вуцова**, координатор по Пета и Шеста рамкова програма на ЕС.

Д. Динкова

НАГРАДИ НА ФОНДАЦИЯ “ЕВРИКА” ЗА 2006 ГОДИНА

На 23 януари 2007 г. се състоя тържественото връчване на ежегодните награди “ЕВРИКА” за 2006 г. в следните категории: постижения в науката, млад изобретател, млад мениджър и млад фермер.

Награда “Еврика” за ПОСТИЖЕНИЯ В НАУКАТА получи **г-р инж. Светослав Петров Савчев** от Техническия университет-София за отличната защита на дисертационния си труд на тема „Синтез на манипулационни механизми на машини – автомати и специализирани роботи”. Разработеният компютърно ориентиран теоретичен апарат дава възможност на конструкторите да изграждат на модулен принцип специализирани роботи и манипулатори за автоматизирано обслужване на технологични машини. Характерно за този апарат е изграждането на структури на манипулационни механизми, които имат неограничени технически възможности за генериране на сложни движения на изпълнителните органи.

С наградата “МЛАД ИЗОБРЕТАТЕЛ” беше отличен **гоц. г-р инж. мат. Николай Любенов Николов** - ръководител на катедра „Теория на механизмите и машините” към Машинно-технологичния факултет на Техническия университет - София. Наградата се получава за изобретението „Леярски дозирач манипулатор”. Осъществява автоматизирано обслужване на леярските машини, като по този начин се освобождава ра-

ботника от тежки и многократно повтарящи се операции, като ръчното загребване, дозиране чрез наклоняване на черпака и пълнене на пресформата на машината със стопен метал, извършвани в производствени цехове с висока запрашеност, влажност и температура. Внедряването на леярските дозираци манипулатори повишава производителността на труда и качеството на отливките при съществено намаляване на брака.

Наградата “ЕВРИКА” за МЛАД МЕНИДЖЪР бе присъдена на **Павел Езекиев**, ръководител на представителството на Deutsche Bank в България, за активната му работа по подготовката и финансирането на мащабни инфраструктурни проекти, предоставянето на финансови услуги на частни компании и услуги към индивидуални клиенти за управление на лични капитали.

Наградата “МЛАД ФЕРМЕР” бе присъдена на **Красимир Нецов Минеv**, управител на „Агрозлатекс” ООД, Стара Загора. От обработваните 12 380 гка са произведени пшеница, ечемик и слънчоглед на обща стойност 1 352 хил. лв., като са получени добри добиви – от пшеница 470 кг/гка, от ечемик 420 кг/гка, от слънчоглед 210 кг/гка.

За отлично представяне с почетни дипломи бяха наградени **Мая Бобева**, изпълнителен директор на сп. “Мениджър”, и **Марин Танев Маринов**, пчелар от гр. Казанлък.

Д. Динкова

ПРЕДСТОЯЩИ МЕРОПРИЯТИЯ

На 3 и 4 април 2007 г. в Лондон, Великобритания, ще се проведе **Първата международна конференция по промишлени технологии за производство на нано- и микропродукти.** Информация на адрес: <http://www.bhrgroup.com/confsite/nt07home.htm>

На 11 и 12 април 2007 г. в Торино, Италия, ще се проведе **Европейският форум за мобилност** на тема: "Използване на информационни и комуникационни технологии за устойчива мобилност". Ще се обсъждат проблемите на изследванията и технологичното развитие. Информация на адрес: <http://www.euromobilityforum.com>

На 16 и 17 април в Шанхай, Китай, ще се проведе среща по инициатива на Европейската комисия за изграждане на европейско-китайски партньорства в областта на **бионауките.** Информация на адрес: <http://www.e-unlimited.com/lspce/default.asp>

От 16 до 18 април 2007 г. в Хямеенлинна, Финландия, ще се проведе **конференцията EISCO 2007** по проблемите на регионалното и комуналното управление на информационното общество. Информация на адрес: <http://www.hameenliitto.fi/eisco2007>

От 16 до 20 април 2007 г. в Хановер, Германия, в рамките на годишното **Хановерско специализирано изложение по микротехнологии** ще се проведе форум на те-

ма "Иновации за промишлеността". Ще бъдат представени и ще водят дискусии над 50 специалисти от науката и промишлеността в областта на наноелектрониката, микроелектромеханичните биосистеми, микротехнологиите и лазерните технологии. Информация на адрес: http://www.ivam.de/index.php?content=messe_details&id=275

От 18 до 20 април 2007 в Люксембург ще се проведе **конференция по проблемите на електронното здраве (e - здраве) и телемедицина.** Информация на адрес: <http://www.medetel.lu/index.php>

На 25 и 26 април 2007 г. в София ще се проведе международен **форум "Биоенергията в Югоизточна Европа"**. Информация на адрес: <http://www.bioenergy.viaexpo.com/>

От 7 до 10 май 2007 г. в Милано, Италия, ще се проведе **Европейска конференция и изложение по проблемите на използването на вятъра като възобновяем източник на енергия.** Информация на адрес: <http://www.ewec2007.info/>

От 8 до 10 май 2007 г. в Лайпциг, Германия, ще се проведе **конференция по проблемите на изследванията в интерес на устойчивото развитие в Европа.** Информация на адрес: http://www.fona.de/de/3_akteure/forum_2007/index.php

Ю. Дичева

ПРОЕКТИ, ПРОГРАМИ, КОНКУРСИ

ИНФОРМАЦИОННИ ДНИ ПО СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА НА ЕС

ПРИОРИТЕТ "СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ И ХУМАНИТАРНИ НАУКИ"

На 14.02.2007 г. в Икономическия институт на БАН се проведе информационен ден по Седма рамкова програма (7РП) на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности. Темата на информационния ден беше приоритетът "Социално-икономически и хуманитарни науки" към специфичната програма "СЪТРУДНИЧЕСТВО" на Рамковата програма.

Представени бяха: основните социални, икономически и индустриални предизвикателства, чието решаване е от особена важност и подлежи на финансова подкрепа по този приоритет на 7РП; отворените конкурси по всяка тематична област на приоритета; особеностите и изискванията за кандидатстване по тези конкурси; критериите за оценка; приложимите схеми и модели за финансиране и отчитане на финансовата подкрепа на ЕС.

Г-жа Мирюлюба Магжарова, Главна дирекция "Изследвания", звено "L1 Координация и хоризонтални аспекти" на Европейската комисия, представи темата "Перспективи за развитието на социално-икономическите и хуманитарните науки". Освен общо представяне на тематичния приоритет „Обществено-икономически и хуманитарни науки“, бе акцентирано върху практическите аспекти, необходими за успешното формулиране на предложения за проекти, включително актуалната по 7РП терминология, мултидисциплинарните и транснационалните особености на приоритета и др.

Г-жа Ели Канева, гържавен експерт от дирекция "Правна" на ДАИТС и национално

контактно лице по приоритета, представи националните контактни лица по тематичния приоритет и запозна с особеностите и изискванията на първия отворен конкурс. Бяха изтъкнати сходствата и разликите между 6РП и 7РП по отношение на процедурите и документацията за кандидатстване. Представени бяха Работната програма за 2007 г. по приоритети, дейности, области и цели, както и съответните отворени конкурси с техния бюджет, изисквания, критерии за оценка и приложими финансови схеми.

Българското участие в приоритета "Граждани" на 6РП беше представено от г-жа Даниела Колева, като бяха обобщени съответните изводи, препоръки и "златни правила" за бъдещо участие в конкурси на рамковата програма.

Г-жа Албена Антонова, ЦТИО към СУ "Св. Климент Охридски", представи финансовите схеми на 7РП, тематичния приоритет „Социално-икономически и хуманитарни науки“. Участниците бяха информирани за целевите групи кандидати, включително минималните и допълнителните условия за участие, както и финансовите схеми и нивата на финансиране на бенефициентите по приоритет "Обществено-икономически и хуманитарни науки".

Г-жа Петя Славова, Институт по социология при БАН, представи основните аспекти на програмата "ИДЕИ" към 7РП и възможностите на изследователите, работещи по тематичния приоритет "Социално-икономически и хуманитарни науки", да кандидатстват със свои научни проекти в конкурсите на програмата "Идеи".

В хода на дискусиите беше обменена по-

лезна информация с приложен характер, включително перспективите и условията за по-активно лобирание на членовете на програмните комитети в полза на български предложения и кандидати, възможностите за подкрепа от страна на МОН или НФНИ за осигуряване на съфинансирането, изисквано от националните участници в спечелилите проекти и гр.

Електронни версии на направените презентации могат да бъдат намерени на сайта на дирекция "Научни изследвания", Министерство на образованието и науката, на интернет адрес: http://www.nsfb.net/?id=632&fname=programs&menu_id=636

К. Тонев

ПРИОРИТЕТ „ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ“

На 16 февруари 2007 г. Държавната агенция за информационни технологии и съобщения (ДАИТС), съвместно с Европейската комисия и с подкрепата на Министерство на образованието и науката и Българската академия на науките, организира Информационен ген по приоритет „Информационни и комуникационни технологии“ на Седма рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (2007–2013).

Информационният ген се проведе в Конферентната зала на Българската академия на науките. Модератор на събитието беше **Соня Спасова**, национално контактното лице по програма „Информационни и комуникационни технологии“.

Гергана Мутафова от ДАИТС направи кратък преглед на българското участие в програма ТИО на Шеста рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания и технологично развитие.

Олуф Нийлсен, научен експерт в Генерална дирекция „Информационно общество и медии“ на Европейската комисия, представи Работната програма 2007-2008 г., тематиката и правилата за участие в Първия конкурс за предложения по програма ИКТ, финансовите схеми, правилата за участие, за подаване и оценка на предложенията.

Доктор Силвия Илиева от БАН представи проектите IDEALIST 7FP и HAGRID.

Презентациите на **Олуф Нийлсен**, **Соня Спасова** и **Силвия Илиева** могат да се изтеглят от уеб-страницата на ДАИТС: <http://www.daits.government.bg/programs.php?sclD=13>

Т. Димитрова

ПРИОРИТЕТ “ОКОЛНА СРЕДА (ВКЛЮЧИТЕЛНО ПРОМЕНИ В КЛИМАТА)”

На 5 март 2007 г. в големия салон на БАН беше проведен информационен ген по приоритет “Околна среда (включително промени в климата)” на Седма рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности.

Модератори на информационния ген бяха две от националните контактни лица за околна среда на рамковата програма - **доц. г-р Елка Василева** от Университета за национално и световно стопанство и **доц. г-р инж. Богдана Куманова** от Химикотехнологичния и металургичен университет - София.

Ст.н.с. II ст. Бойко Георгиев от Централната лаборатория по обща екология на БАН представи работната програма и обявените конкурси по приоритет “Околна среда (включително промени в климата)” на програма “СЪТРУДНИЧЕСТВО”.

Практически съвети относно участието в Седма рамкова програма бяха предоставени от **проф. гбн Иван Минков**, ръководител на катедра “Физиология на растенията и молекулярна биология” на Пловдивския университет “Паусий Хилендарски” и национално контактното лице за храни, аграрни науки и биотехнологии по рамковата програма. Той представи и специфичната програма “ИДЕИ”, която ще се изпълнява чрез Европейския научен съвет.

Ст. н. с. г-р. Костагин Костагинов от Института по механика на БАН запозна представителите на българската научна общност и индустрията с възможностите за участие на малките и средните предприятия в Седма рамкова програма.

Доц. г-р. Валентин Ненов от университета "Проф. г-р. А. Златаров" представи добрите практики на университета – успешните участия в предходните рамкови програми.

Гл. ас. Детелин Марков от Техническият университет - София представи различните възможности за търсене на партньори за съвместно участие в Седма рамкова програма. Беше отбелязан и успешният опит на различни национални организации, предоставящи възможности за партньорски сътрудничества, включително и разпространението на информационните продукти и услуги на Националния център за ин-

формация и документация - НАЦИД – електронния бюлетин "Актуални конкурси" и разпространението на новините CORDIS RAPIDUS.

Ст. н. с. I ст. Стайко Колев от Националния институт по метеорология и хидрология направи презентацията относно добрите практики на института в предходните рамкови програми на ЕС.

Презентациите от информационния ден ще бъдат достъпни на интернет сайта на Министерството на образованието и науката - <http://www.minedu.government.bg> или на интернет сайта на дирекция "Научни изследвания" - <http://www.nsf.net/>.

Д. Динкова